

CONSILIUL SUPERIOR AL PROCURORILOR
REPUBLICA MOLDOVA

GHID METODIC

privind încadrarea juridică a
abaterilor disciplinare
săvârșite de procurori

ARTICOLUL 38

lit. a), b), c), d), e¹⁾, f), f¹⁾ și g)

din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură

Cuprins

CAPITOLUL I. INTRODUCERE	3
Secțiunea 1. Abrevieri	3
Secțiunea 2. Fundamentul instituțional și necesitatea elaborării Ghidului	5
Secțiunea 3. Context general	5
Secțiunea 4. Obiectul reglementării	5
Secțiunea 5. Scopul Ghidului.....	6
Secțiunea 6. Standarde și repere de drept relevante.....	7
CAPITOLUL II. PRINCIPII GENERALE DE ÎNCADRARE JURIDICĂ	9
Secțiunea 1. Specialia generalibus derogant.....	9
Secțiunea 2. Independența procesuală și decizională a procurorului.....	10
Secțiunea 3. Proportionalitatea.....	10
CAPITOLUL III. ART. 38 LIT. A) ÎNDEPLINIREA NECORESPUNZĂTOARE DE CĂTRE PROCUROR A OBLIGAȚIILOR DE SERVICIU PREVĂZUTE LA ART. 6 ALIN. (3) DIN LEGEA NR. 3/2016 CU PRIVIRE LA PROCURATURĂ	12
CAPITOLUL IV. ART. 38 LIT. B) NERESPECTAREA TERMENELOR PROCEDURALE	24
CAPITOLUL V. ART. 38 LIT. C) IMIXTIUNEA ȘI INTERVENȚIILE ILEGALE.....	30
CAPITOLUL VI. ART. 38 LIT. D) ÎMPIEDICAREA ACTIVITĂȚII INSPECȚIEI PROCURORILOR	34
CAPITOLUL VII. ART. 38 LIT. E ¹) ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE	37
CAPITOLUL VIII. ART. 38 LIT. F) ATITUDINEA NEDEMNĂ.....	40
CAPITOLUL IX. ART. 38 LIT. F ¹) ÎNCĂLCAREA CODULUI DE ETICĂ.....	46
CAPITOLUL X. ART. 38 LIT. G) ÎNCĂLCAREA OBLIGAȚIEI DE INTEGRITATE INSTITUȚIONALĂ	50

CAPITOLUL I. INTRODUCERE**Secțiunea 1. Abrevieri**

Abreviere	Semnificație
Legea nr. 3/2016	Legea cu privire la Procuratură
Legea nr. 325/2013	Legea privind evaluarea integrității instituționale
Legea nr. 82/2017	Legea integrității
Codul de etică	Codul de etică al procurorilor, aprobat prin Hotărârea AGP nr. 4/2016
CSP	Consiliul Superior al Procurorilor
CDE	Colegiul de disciplină și etică
Inspekția procurorilor	Structură specializată din cadrul CSP cu atribuții de cercetare disciplinară
CtEDO/ CEDO	Curtea / Convenția Europeană a Drepturilor Omului
CPP	Codul de procedură penală al Republicii Moldova
CCPE	Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni
CNA	Centrul Național Anticorupție
ANI	Autoritatea Națională de Integritate
Ghidul	Prezentul Ghid metodic privind aplicarea uniformă a normelor referitoare la încadrarea juridică a abaterilor disciplinare săvârșite de procurori
AGP	Adunarea Generală a Procurorilor
AIP	Asociația Internațională a Procurorilor (International Association of Prosecutors)
CCJE	Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni
CDL-AD	Indicativul documentelor adoptate de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția)
CPGE	Conferința Procurorilor Generali din Europa
ECCD	Divizia pentru criminalitate economică și cooperare a Consiliului Europei (Economic Crime and Cooperation Division)
GRECO	Grupul de state împotriva corupției, mecanism al Consiliului Europei
HUDOC	Baza de date publică a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului
IBAR	Raportul de evaluare a criteriilor intermediare de referință (Interim Benchmark Assessment Report), document al Comisiei Europene

Abreviere	Semnificație
	privind progresele în cadrul capitolelor 23 și 24 din negocierile de aderare
ODIHR	Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
UNODC	Biroul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate (United Nations Office on Drugs and Crime)

Secțiunea 2. Fundamentul instituțional și necesitatea elaborării Ghidului

Elaborarea prezentului Ghid se înscrie în prioritățile instituționale ale Consiliului Superior al Procurorilor, stabilite prin Programul de dezvoltare strategică al CSP pentru anii 2025–2029, aprobat prin Hotărârea CSP nr. 1-214/2025 din 12 iunie 2025, cu accent pe consolidarea independenței, imparțialității și integrității procurorilor, responsabilizarea profesională și îmbunătățirea mecanismelor de răspundere disciplinară.

Necesitatea elaborării Ghidului este determinată de complexitatea cadrului normativ aplicabil răspunderii disciplinare, inclusiv de necesitatea corelării art. 38 din Legea nr. 3/2016 cu prevederile relevante ale Legii nr. 325/2013, Legii nr. 82/2017 și ale Codului de etică al procurorilor. Diversitatea situațiilor de fapt și caracterul general și, în unele cazuri, deschis al unor norme pot genera interpretări diferite privind calificarea faptelor. În acest context, Ghidul urmărește să ofere repere metodologice comune pentru asigurarea unei practici coerente, uniforme și previzibile, precum și pentru delimitarea corespunzătoare a temeiurilor de răspundere disciplinară.

Elaborarea Ghidului a fost dispusă prin Hotărârea CSP nr. 1-92/2026 din 19 martie 2026 cu privire la constituirea Grupului de lucru și contribuie, totodată, la realizarea criteriilor intermediare de referință (IBAR) aferente Capitolului 23 „Sistemul judiciar și drepturi fundamentale” în cadrul negocierilor de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Secțiunea 3. Context general

Asigurarea integrității, independenței și responsabilității profesionale a procurorilor reprezintă un element esențial al funcționării unui sistem de justiție întemeiat pe principiile statului de drept. Răspunderea disciplinară nu are un caracter exclusiv sancționator, ci îndeplinește și funcții preventive, educative și de consolidare a încrederii publice în activitatea Procuraturii.

Procurorul, în calitatea sa de persoană cu funcție de demnitate publică, exercită atribuțiile Procuraturii în temeiul Constituției Republicii Moldova, al Legii nr. 3/2016, al altor acte normative și al tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte. Prin natura mandatului său, procurorul acționează în conformitate cu principiile legalității, imparțialității, rezonabilității, integrității și independenței procesuale, contribuind la respectarea ordinii de drept, la înfăptuirea justiției și la apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei, ale societății și ale statului.

Articolul 38 din Legea nr. 3/2016 enumeră exhaustiv faptele care constituie abateri disciplinare ale procurorilor. Această enumerare reprezintă o garanție a respectării principiului legalității în materie disciplinară (*nulla poena sine lege*), delimitând conduita incompatibilă cu statutul de procuror de eroarea profesională sau de divergențele de opinie juridică.

Secțiunea 4. Obiectul reglementării

Ghidul are ca obiect interpretarea și aplicarea uniformă a dispozițiilor art. 38 din Legea nr. 3/2016.

Abaterile disciplinare analizate:

Litera	Conținutul abaterii disciplinare (art. 38 din Legea nr. 3/2016)
Art. 38 lit. a)	îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu prevăzute la art. 6 alin. (3) <u>din Legea nr. 3/2016</u> (n.a. – <i>completarea subliniată ne aparține</i>);

Art. 38 lit. b)	nerespectarea, din motive imputabile procurorului și fără să existe o justificare rezonabilă, a dispozițiilor legale privitoare la termenele de îndeplinire a acțiunilor de procedură ori întârzierea în executarea acestora;
Art. 38 lit. c)	imixtiunea ilegală în activitatea unui alt procuror sau intervențiile de orice natura pe lângă autorități, instituții sau funcționari, fie pentru soluționarea unor cereri, pretinderea sau acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale altor persoane, fie în scopul obținerii de foloase necuvenite;
Art. 38 lit. d)	împiedicarea intenționată, prin orice mijloace, a activității Inspecției procurorilor;
Art. 38 lit. e)	abrogată
Art. 38 lit. e¹)	săvârșirea, în cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu, a unor acțiuni sau inacțiuni prin care, cu intenție ori din neglijență gravă, au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale ale unor persoane fizice sau juridice, garantate de Constituția Republicii Moldova și de tratatele internaționale cu privire la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte;
Art. 38 lit. f)	atitudinea nedemnă, manifestări sau mod de viață care aduc atingere onoarei, integrității, probității profesionale sau prestigiului Procuraturii;
Art. 38 lit. f¹)	încălcarea Codului de etică al procurorilor;
Art. 38 lit. g)	încălcarea obligației prevăzute la art.7 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale.

Notă: lit. e) a fost abrogată prin Legea nr. 200/2023 pentru modificarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial nr. 291-295 din 04.08.2023, art. 508, în vigoare din 04.08.2023.

Secțiunea 5. Scopul Ghidului

Scopul Ghidului este de a oferi un instrument metodologic de sprijin în interpretarea și aplicarea normelor privind răspunderea disciplinară a procurorilor, prin sistematizarea cadrului normativ, a practicii disciplinare și a reperelor jurisprudențiale relevante.

În acest sens, Ghidul urmărește:

- să ofere unele repere metodologice pentru o interpretare unitară și o aplicare coerentă și previzibilă a normelor privind răspunderea disciplinară a procurorilor, în conformitate cu principiul legalității;
- să faciliteze încadrarea juridică a faptelor, inclusiv prin delimitarea diferitelor temeuri de răspundere disciplinară și evitarea suprapunerilor nejustificate;
- să consolideze o practică disciplinară echitabilă și proporțională, prin raportarea calificării și a răspunderii la circumstanțele concrete ale fiecărei cauze;

• să ofere unele repere pentru menținerea echilibrului între responsabilitatea profesională a procurorilor și respectarea independenței lor decizionale, contribuind la creșterea încrederii în mecanismul de răspundere disciplinară și în activitatea Procuraturii.

Secțiunea 6. Standarde și repere de drept relevante

La elaborarea Ghidului au fost avute în vedere principiile și standardele europene relevante în materia conduitei procurorilor, în special cele referitoare la obligația acestora de a acționa cu integritate, imparțialitate și cu respectarea deplină a drepturilor omului:

- Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind rolul Ministerului Public în sistemul de justiție penală;¹
- Recomandarea CM/Rec(2012)11 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind rolul procurorilor publici în afara sistemului de justiție penală;²
- Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică (Declarația de la Bordeaux);³
- Avizul nr. 9 (2014) al CCPE privind normele și principiile europene referitoare la procurori (Carta de la Roma);⁴
- Avizul nr. 11 (2016) al CCPE privind calitatea și eficiența activității procurorilor, inclusiv în combaterea terorismului și a criminalității grave și organizate;⁵
- Avizul nr. 12 (2017) al CCPE privind rolul procurorilor în raport cu drepturile victimelor și ale martorilor în procedurile penale;⁶
- Avizul nr. 13 (2018) al CCPE privind independența, responsabilitatea și etica procurorilor;⁷
- Avizul nr. 16 (2021) al CCPE privind implicațiile deciziilor instanțelor internaționale și ale organismelor de tratat asupra independenței practice a procurorilor;⁸
- Avizul nr. 18 (2023) al CCPE privind consiliile procurorilor ca organe-cheie ale autoadministrării procuraturii;⁹
- Liniile directoare europene privind etica și conduita procurorilor (Ghidul de la Budapesta), adoptate de Conferința Procurorilor Generali din Europa, CPGE(2005)05;¹⁰
- Standardele de responsabilitate profesională și declarația privind drepturile și obligațiile esențiale ale procurorilor, adoptate de Asociația Internațională a Procurorilor la 23 aprilie 1999 (Standardele AIP);¹¹
- Liniile directoare ale Organizației Națiunilor Unite privind rolul procurorilor, adoptate la cel de-al VIII-lea Congres al ONU, Havana, 1990;¹²
- Comisia de la Veneția, Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală, CDL-AD(2010)040;¹³
- Rapoartele de evaluare și de conformitate ale GRECO privind Republica Moldova (Runda a IV-a de evaluare), în partea referitoare la sistemul de răspundere disciplinară a procurorilor;¹⁴

¹ <https://rm.coe.int/16804be55a>

² [https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:\[%2209000016805c9d19%22\],%22sort%22:\[%22CoEValidationDate%20Descending%22\]}](https://search.coe.int/cm/#{%22CoEIdentifier%22:[%2209000016805c9d19%22],%22sort%22:[%22CoEValidationDate%20Descending%22]})

³ <https://rm.coe.int/168074768d>

⁴ <https://rm.coe.int/16807482b3>

⁵ <https://rm.coe.int/opinion-no-11-romania/168077c105>

⁶ <https://rm.coe.int/opinion-no-12-romanian/168077bfe6>

⁷ <https://rm.coe.int/opinion-13-ccpe-2018-2ro-avizul-ccpe-nr-13-2018-independenta-responsab/1680931a7c>

⁸ <https://rm.coe.int/opinion-no-16-2021-romanian/1680a50f32>

⁹ <https://rm.coe.int/ccpe-opinion-no-18-2023-romanian/1680ae208f>

¹⁰ <https://rm.coe.int/conference-of-prosecutors-general-of-europe-6th-session-organised-by-t/16807204b5>

¹¹ https://www.iap-association.org/admin/IAP/media/Global-Training-Academy-Documents/Manuals/IAP_Standards_Oktober-2018_FINAL_20180210.pdf

¹² <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/guidelines-role-prosecutors>

¹³ [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2010\)040-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2010)040-e)

¹⁴ <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/moldova>

- Consiliul Europei, Document tehnic „Revizuirea cadrului legislativ național privind răspunderea disciplinară a procurorilor în Republica Moldova”, ECCD-AAC-MLD-TP2-2021.¹⁵

Prezentul Ghid este structurat pe capitole și secțiuni distincte, corespunzătoare principalelor temeuri de răspundere disciplinară prevăzute la art. 38 din Legea nr. 3/2016. În materia răspunderii disciplinare, Ghidul oferă repere metodologice pentru analiza și încadrarea juridică a faptelor, fără a avea caracter exhaustiv și fără a substitui aplicarea normelor legale în funcție de circumstanțele concrete ale fiecărei cauze.

Ghidul reflectă cadrul normativ, practica disciplinară și reperele jurisprudențiale relevante existente la data elaborării sale și poate fi actualizat, după caz, în funcție de modificările legislative, evoluția practicii disciplinare și a jurisprudenței, precum și de evoluția standardelor și a bunelor practici internaționale relevante.

¹⁵ <https://rm.coe.int/eccd-mld-tp2-disciplinary-liability-of-prosecutors-ro/1680a2b15e>

Capitolul II. PRINCIPII GENERALE DE ÎNCADRARE JURIDICĂ

Secțiunea 1. *Specialia generalibus derogant*

La stabilirea încadrării juridice a unei fapte susceptibile de a constitui abatere disciplinară se va avea în vedere principiul *specialia generalibus derogant*, potrivit căruia norma specială se aplică cu prioritate față de norma generală atunci când norma specială reglementează în mod particularizat conduita examinată.

Aplicarea acestui principiu presupune identificarea normelor incidente și examinarea conținutului acestora prin raportare la circumstanțele concrete ale cauzei și la elementele constitutive ale abaterii disciplinare.

În acest sens, atunci când aceeași conduită pare susceptibilă de a fi încadrată atât într-o normă cu caracter general, cât și într-o normă care reglementează în mod expres și specific conduita respectivă, calificarea juridică se va realiza potrivit normei speciale.

Aplicarea acestui principiu presupune și delimitarea situațiilor în care există un concurs aparent de norme de cele în care sunt incidente mai multe abateri disciplinare distincte.

Legea nr. 3/2016 nu reglementează în mod distinct instituția concursului de abateri disciplinare. În consecință, regulile specifice concursului de infracțiuni din materia dreptului penal nu pot fi aplicate prin analogie în materia răspunderii disciplinare, în lipsa unui temei juridic expres.

Această împrejurare nu exclude posibilitatea ca, în cadrul aceleiași proceduri disciplinare, să fie examinate mai multe conduite imputate aceluiași procuror sau ca o conduită să fie analizată în raport cu mai multe norme disciplinare care ar putea fi incidente. În aceste situații, se va stabili dacă există un concurs aparent de norme, caz în care se va avea în vedere raportul dintre norma generală și norma specială, sau dacă sunt întrunite în mod autonom elementele constitutive ale unor abateri disciplinare distincte.

În cazul în care faptele imputate sunt distincte sau întrunesc, în mod autonom, elementele constitutive ale unor abateri disciplinare diferite, principiul *specialia generalibus derogant* nu exclude examinarea și încadrarea juridică a faptelor în raport cu normele incidente.

Prin urmare, încadrarea juridică se va stabili în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei, prin examinarea conduitei imputate, a elementelor constitutive ale abaterii disciplinare și a raportului dintre normele juridice incidente.

Cu titlu orientativ, raportul dintre unele norme cu caracter general și cele cu caracter special poate fi examinat după cum urmează:

Norma cu caracter general	Norma cu caracter special	Criteriul de delimitare
Art. 38 lit. a)	Art. 38 lit. b)	Îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu, în raport cu nerespectarea termenelor sau întârzierea nejustificată în efectuarea acțiunilor de procedură;
Art. 38 lit. a)	Art. 38 lit. e ¹⁾	Îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu, în raport cu încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale garantate de Constituția Republicii Moldova și de tratatele internaționale cu

		privire la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte;
Art. 38 lit. a)	Art. 38 lit. f)	Încălcarea obligațiilor de serviciu, în raport cu atitudinea nedemnă, manifestări sau mod de viață care aduc atingere onoarei, integrității, probității profesionale sau prestigiului Procuraturii;
Art. 38 lit. f¹)	Art. 38 lit. f)	Încălcarea Codului de etică al procurorilor, în raport cu atitudinea nedemnă, manifestări sau mod de viață care aduc atingere onoarei, integrității, probității profesionale sau prestigiului Procuraturii;
Art. 38 lit. a), f) sau f¹)	Art. 38 lit. g)	Încălcarea obligațiilor de serviciu ori a normelor de conduită, în raport cu încălcarea obligației prevăzute de art. 7 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 325/2013;

Tabelul are caracter orientativ, iar încadrarea juridică se stabilește în fiecare caz, în funcție de circumstanțele concrete ale faptei și de conținutul normelor incidente.

Secțiunea 2. Independența procesuală și decizională a procurorului

În exercitarea atribuțiilor de serviciu, procurorul beneficiază de independență procesuală și decizională, care presupune, între altele, dreptul de a interpreta și aplica normele de drept, de a aprecia probele administrate și de a adopta soluții în limitele competenței și ale legii.

Simpla împrejurare că interpretarea unei norme juridice, aprecierea probelor sau soluția procesuală adoptată de procuror este apreciată ulterior ca eronată nu poate constitui, prin ea însăși, temei pentru angajarea răspunderii disciplinare.

Legalitatea și temeinicia soluțiilor procesuale sunt supuse controlului prin mijloacele de control și căile de atac prevăzute de lege. Procedura disciplinară nu poate a fi utilizată pentru a substitui aceste mecanisme de control.

În acest sens, pentru angajarea răspunderii disciplinare nu este suficientă constatarea unei erori de interpretare sau de apreciere. Se va stabili dacă conduita procurorului întrunește elementele constitutive ale unei abateri disciplinare prevăzute de lege și dacă fapta îi este imputabilă sub forma vinovăției cerute de norma incidentă.

Această abordare nu exclude răspunderea disciplinară, în cazul în care, pe lângă eroarea de interpretare sau de apreciere, sunt constatate acțiuni sau inacțiuni care întrunesc elementele unei abateri disciplinare prevăzute de lege.

Secțiunea 3. Proportionalitatea

La aprecierea gravității unei abateri disciplinare și la individualizarea sancțiunii disciplinare urmează a fi respectat principiul proporționalității.

În acest sens, se va ține cont de natura și gravitatea faptei, de circumstanțele în care aceasta a fost săvârșită, de forma vinovăției, de consecințele produse sau susceptibile de a fi produse, precum și de celelalte circumstanțe relevante pentru soluționarea cauzei.

În situația în care conduita procurorului reprezintă o reacție la o anumită provocare, la aprecierea acestei conduite se vor avea în vedere, după caz, natura și intensitatea provocării,

contextul în care aceasta a avut loc, caracterul și intensitatea reacției, precum și raportul dintre conduita provocatoare și reacția procurorului.

Existența unei provocări nu înlătură, prin ea însăși, caracterul disciplinar al conduitei procurorului. Provocarea poate constitui însă un element relevant la aprecierea circumstanțelor concrete ale faptei, a gravității acesteia și, după caz, la individualizarea sancțiunii disciplinare.

Aplicarea unei sancțiuni disciplinare trebuie justificată prin raportare la gravitatea concretă a abaterii constatate și la circumstanțele cauzei, astfel încât sancțiunea aplicată să fie proporțională cu fapta și să corespundă scopului răspunderii disciplinare.

În aprecierea proporționalității se va avea în vedere și faptul că angajarea răspunderii disciplinare trebuie să se realizeze cu respectarea independenței procurorului în exercitarea atribuțiilor sale, fără ca procedura disciplinară să constituie un mecanism de cenzurare a opiniilor juridice sau a soluțiilor procesuale adoptate în limitele legii.

CAPITOLUL III. ART. 38 LIT. A) ÎNDEPLINIREA NECORESPUNZĂTOARE A OBLIGAȚIILOR DE SERVICIU PREVĂZUTE LA ART. 6 ALIN. (3) DIN LEGEA NR. 3/2016 CU PRIVIRE LA PROCURATURĂ

TEXT LEGAL

În conformitate cu dispozițiile art. 38 lit. a) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură, constituie abatere disciplinară îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu prevăzute la art. 6 alin. (3).

Art. 38 lit. a) din Legea nr. 3/2016 reprezintă o normă disciplinară de trimitere, întrucât conținutul obligațiilor de serviciu a căror îndeplinire necorespunzătoare este sancționată nu este descris integral în norma disciplinară, ci se determină prin raportare la obligațiile de serviciu prevăzute la art. 6 alin. (3) din aceeași lege.

Obiectul juridic al abaterii îl constituie relațiile sociale privind exercitarea legală, corespunzătoare și responsabilă a atribuțiilor de serviciu ale procurorului, respectarea obligațiilor profesionale inerente funcției, buna funcționare a Procuraturii, precum și menținerea încrederii publicului în profesionalismul și responsabilitatea procurorilor.

Prima variantă alternativă:

Articolul 6 alin. (3) lit. a) din Legea nr. 3/2016 prevede *obligația procurorului de a-și îndeplini obligațiile de serviciu în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului, legislația Republicii Moldova și cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.*

Situația premisă constă în identificarea dispozițiilor constituționale și legale, a prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, precum și a jurisprudenței CtEDO și Curții Constituționale, prin raportare la obligația profesională pretins a fi încălcată prin acțiunea sau inacțiunea procurorului.

Încălcarea fiecăreia dintre obligațiile prevăzute la art. 6 alin. (3) poate constitui o modalitate distinctă de săvârșire a abaterii disciplinare, existența acestora fiind apreciată prin raportare la obligația concretă a cărei încălcare este imputată, la conduita procurorului și la circumstanțele cauzei.

Prin caracterul său general, art. 38 lit. a) poate intra într-un raport de generalitate-specialitate cu alte prevederi ale art. 38. Atunci când conduita imputată este reglementată în mod expres de o normă disciplinară specială și sunt întrunite elementele constitutive ale abaterii disciplinare prevăzute de aceasta, încadrarea juridică se realizează cu prioritate potrivit normei speciale, în conformitate cu principiul *specialia generalibus derogant*.

Latura obiectivă

Latura obiectivă constă în acțiunea sau inacțiunea prin care procurorul îndeplinește necorespunzător una dintre obligațiile de serviciu prevăzute la art. 6 alin. (3) din Legea nr. 3/2016.

Latura obiectivă a abaterii disciplinare, în cazul încălcării obligației prevăzute la art. 6 alin. (3) lit. a), constă într-o acțiune contrară obligațiilor ce-i incumbă procurorului potrivit dispozițiilor constituționale și legale aplicabile, precum și a jurisprudenței relevante (CtEDO, Curte Constituțională) sau într-o inacțiune, constând în neîndeplinirea unei acțiuni impuse de obligația profesională. Acțiunea sau inacțiunea trebuie individualizate expres și cu precizie. Formulările cu caracter general sunt inadmisibile (de exemplu: *nu a respectat dispoziția legală sau jurisprudența*).

Consecința produsă și legătura de cauzalitate

În aprecierea consecinței produse se va stabili dacă acțiunea sau inacțiunea imputată a adus atingere onoarei, integrității, probității profesionale ori prestigiului Procuraturii, ținându-se seama de natura conduitei, contextul în care aceasta a avut loc și circumstanțele concrete ale cauzei.

Simpla apreciere generală că o anumită conduită este de natură să afecteze imaginea Procuraturii nu este suficientă; atingerea adusă valorii sociale protejate trebuie individualizată și fundamentată prin circumstanțele concrete ale cauzei.

Legătura de cauzalitate se apreciază în raport cu natura conduitei imputate și cu consecințele acesteia și trebuie să rezulte din probele administrate în cauză. În măsura în care legătura de cauzalitate dintre conduita imputată și atingerea adusă valorii protejate rezultă în mod evident din circumstanțele concrete ale faptei, nu este necesară o demonstrație distinctă a acesteia. În celelalte cazuri, existența acestei legături se va stabili în mod corespunzător.

Formele vinovăției și criteriul procurorului diligent

1. Formele vinovăției

Potrivit art. 36 alin. (2) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură, procurorul este sancționat disciplinar pentru abaterea disciplinară prevăzută de art. 38, doar în cazul în care aceasta a fost săvârșită cu **intenție ori cu neglijență gravă**, conform prevederilor art. 38¹ din aceeași lege.

Prin urmare, pentru angajarea răspunderii disciplinare nu este suficientă constatarea obiectivă privind încălcarea unei norme juridice sau a unei obligații profesionale. Este necesară stabilirea vinovăției procurorului și încadrarea conduitei acestuia în una dintre formele expres prevăzute de lege: **intenția sau neglijența gravă**.

Intenția

Potrivit art. 38¹ alin. (1) din Legea nr. 3/2016, abaterea disciplinară este săvârșită cu intenție atunci când procurorul încalcă conștient norme de drept material ori procesual sau săvârșește o faptă prevăzută la art. 38 lit. f), își dă seama de consecința prejudiciabilă a acțiunii sau inacțiunii sale și urmărește sau admite survenirea acesteia.

Rezultă că intenția, în sensul legii, presupune existența cumulativă a următoarelor elemente:

- încălcarea conștientă a normei de drept sau săvârșirea conștientă a conduitei prevăzute de norma disciplinară;
- conștientizarea posibilității producerii unei consecințe prejudiciabile;
- urmărirea sau admiterea survenirii acestei consecințe.

Intenția trebuie demonstrată prin circumstanțele concrete ale cauzei, care să justifice concluzia că procurorul a acționat în mod conștient, cunoscând consecințele conduitei sale și urmărind sau acceptând producerea acestora.

În aplicarea acestei forme de vinovăție, noțiuni precum „rea-credință” pot fi utilizate, după caz, ca noțiuni explicative, însă nu trebuie să se substituie definiției legale a intenției prevăzute de art. 38¹ alin. (1).

Neglijența gravă

Potrivit art. 38¹ alin. (2) din Legea nr. 3/2016, abaterea disciplinară este săvârșită cu neglijență gravă atunci când procurorul a admis o încălcare a unor norme de drept material ori procesual sau a săvârșit o faptă prevăzută la art. 38 lit. f), fără a-și da seama de eventuala consecință prejudiciabilă a acțiunii sau inacțiunii sale, deși putea și trebuia să o prevadă, ori considerând neîntemeiată această consecință nu se va produce.

În același timp, legea califică drept gravă acea lipsă de previziune care este inexplicabilă din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și care nu este legată de particularitățile situației concrete care ar face-o înțeleasă.

Prin urmare, neglijența gravă nu se confundă cu orice eroare, omisiune sau lipsă de diligență. Elementul determinant îl constituie caracterul calificat al lipsei de previziune, apreciat prin raportare la ceea ce putea și trebuia să prevadă un profesionist în domeniul dreptului în circumstanțele concrete ale cauzei.

2. Criteriul procurorului diligent

Criteriul procurorului diligent reprezintă un reper obiectiv pentru aprecierea conduitei procurorului și, în special, pentru determinarea existenței neglijenței grave.

Acest criteriu nu presupune raportarea conduitei la un model abstract de procuror perfect și nici impunerea unei obligații de a anticipa orice posibilă consecință a unei acțiuni sau inacțiuni. Standardul trebuie aplicat prin raportare la circumstanțele concrete în care procurorul și-a exercitat atribuțiile.

Astfel, trebuie analizat dacă un procuror diligent, competent și responsabil, aflat într-o situație comparabilă, putea și trebuia să prevadă consecința relevantă și să evite conduita care a generat-o.

În aprecierea acestui criteriu pot fi relevante, în funcție de particularitățile cauzei: natura și complexitatea cauzei; caracterul clar, previzibil și imperativ al normei juridice aplicabile; existența unor interpretări juridice rezonabile sau a unei practici neunitare; practica judiciară existentă la momentul conduitei; atribuțiile concrete și gradul de responsabilitate al procurorului; informațiile și materialele de care acesta dispunea; timpul disponibil pentru adoptarea deciziei sau efectuarea acțiunii; existența unor circumstanțe obiective care puteau influența conduita; pregătirea și experiența profesională relevantă; posibilitatea concretă de a prevedea și de a evita consecința prejudiciabilă.

Aplicarea criteriului procurorului diligent trebuie să fie una concretă și contextuală. Nu este suficientă constatarea post-factum că procurorul ar fi putut proceda diferit. Trebuie stabilit dacă, la momentul conduitei, în condițiile concrete existente, acesta putea și trebuia să prevadă consecința și dacă lipsa acestei previziuni este, în sensul art. 38¹ alin. (2), inexplicabilă din perspectiva unui profesionist în domeniul dreptului.

A doua variantă alternativă:

Articolul 6 alin. (3) lit. b) din Legea nr. 3/2016 prevede îndatorirea procurorului *de a-și îndeplini obligațiile de serviciu în conformitate cu actele cu caracter normativ adoptate în cadrul Procuraturii*.

Situația premisă constă în identificarea actelor cu caracter normativ adoptate în cadrul Procuraturii.

Față de conținutul obligației instituite de această variantă alternativă, primul pas în analiza elementelor constitutive constă în stabilirea caracterului normativ al actului. Caracterul normativ al actului este dat de faptul că acesta conține reguli generale și produce efecte fie pentru toți procurorii, fie pentru o categorie clar delimitată de procurori (e.g. – *vizează toți procurorii conducători; procurorii specializați pe domenii distincte etc.*). Nu va intra în sfera acestei abateri disciplinare situația în care un procuror încalcă un ordin, o decizie sau indicație dată de procurorul ierarhic, care produce efecte față de o singură persoană sau față de mai multe persoane nominalizate expres.

Latura obiectivă: Pentru existența acestei abateri disciplinare este necesar, sub aspectul laturii obiective, să existe în sarcina procurorului o obligație cu caracter administrativ/procesual, prevăzută într-un act cu caracter normativ adoptat în cadrul Procuraturii, precum și o nerespectare a acestei obligații de către procuror.

Latura subiectivă: Sub aspectul laturii subiective poate fi atrasă răspunderea disciplinară, în varianta alternativă descrisă, numai în situația în care se dovedește nesocotirea conștientă și nejustificată a acelor dispoziții cu caracter administrativ/procesual care instituie obligații.

A treia variantă alternativă:

Articolul 6 alin. (3) lit. c) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură prevede *obligația procurorului de a asigura respectarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului în exercitarea atribuțiilor sale*.

Nerespectarea obligației ce-i incumbă procurorului de a respecta drepturile și libertățile fundamentale ale omului în exercitarea atribuțiilor sale este incriminată, în mod distinct, de dispozițiile art. 38 lit e¹).

În atare condiții, ori de câte ori, procurorul, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu respectă dispozițiile care consacră drepturile și libertățile fundamentale ale omului, abaterea

disciplinară reținută în sarcina sa va fi, în exclusivitate, cea prevăzută de art. 38 lit. e¹), potrivit regulii *specialia generalibus derogant*, cu condiția că acele drepturi și libertăți sunt grantate de Constituția Republicii Moldova și de tratatele internaționale cu privire la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte.

A patra variantă alternativă:

Articolul 6 alin. (3) lit. d) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură prevede *obligația procurorului de a respecta regulile deontologice și de a se abține de la fapte care ar discredita imaginea Procuraturii sau ar afecta prestigiul profesiei de procuror*.

Textul impune, în prima teză, obligația respectării regulilor deontologice ale procurorilor, iar în cea de-a doua teză, impune o obligație de abținere de la comiterea unor fapte care ar avea ca urmare discreditarea imaginii Procuraturii sau ar afecta prestigiul profesiei.

În cazul primei teze, respectiv, „nerespectarea regulilor deontologice ale procurorilor”, apare dubla încriminare, întrucât art. 38 lit. f¹) o prevede ca abatere distinctă. În atare condiții, în cazul constatării încălcării regulilor deontologice, se va reține în exclusivitate abaterea disciplinară prevăzută de art. 38 lit f¹), potrivit regulii *specialia generalibus derogant*.

În cazul celei de a doua teze, sfera regulilor încălcate este mai largă, cuprinzând atât pe cele înscrise în Codul de etică al procurorilor, cât și pe cele înscrise în legi, instrucțiuni executorii și regulamente. În concret, această abatere disciplinară consacră respectarea obligației de rezervă, care exprimă o sinteză practică a principiilor generale ale deontologiei profesiei (independență, imparțialitate, integritate) și care implică moderație și reținere în viața profesională, socială și privată.

Și în cazul celei de-a doua teze apare dubla încriminare, întrucât art. 38 lit. f) prevede abaterea distinctă - atitudinea nedemnă, manifestări sau mod de viață care aduc atingere onoarei, integrității, probității profesionale sau prestigiului Procuraturii -, fiind astfel aplicabilă regula *specialia generalibus derogant*.

A cincea variantă alternativă: Articolul 6 alin. (3) lit. e) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură prevede *obligația procurorului să își perfecționeze în mod continuu abilitățile profesionale*.

Situația premisă:

Perfecționarea profesională continuă este prevăzută la art. 32 alin. (3) din Legea nr.3/2016 și în art.30 alin.(1) din Legea nr.152/2006 privind Institutul Național al Justiției, ca obligație ce-i incumbă procurorului, dar și ca standard de conduită în Codul de etică a procurorilor - pct. 6.5. „Principiul profesionalismului”.

Latura obiectivă: Pentru a se reține abaterea disciplinară prevăzută la art. 38 lit. a) din Legea cu privire la Procuratură, sub aspectul laturii obiective, este suficient ca procurorul să manifeste un refuz explicit și nejustificat de a participa la formele de pregătire profesională sau, după caz, să se eschiveze de la participare prin absența nejustificată de la cursurile de perfecționare. Așadar, norma vizează atât situațiile în care refuzul este exprimat direct, cât și pe cele în care absența intervine fără o justificare temeinică.

În condițiile în care neparticiparea este determinată de existența unor împrejurări care sunt de natură obiectivă (de exemplu: volumul de activitate, îndeplinirea unor sarcini de serviciu, stare de sănătate, capacitatea instituțională de a se organiza sesiuni de formare profesională etc.), atunci nu se poate reține existența unui refuz al procurorului ori a unei absențe nejustificate, în sensul cerut de latura obiectivă a acestei abateri disciplinare.

Latura subiectivă: Forma de vinovăție va fi întotdeauna *intenția*, procurorul asumându-și în mod conștient și explicit neparticiparea la formele de pregătire profesională.

A șasea variantă alternativă:

Articolul 6 alin. (3) lit. f) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură prevede *nerespectarea obligației procurorului de a depune anual o declarație pe propria răspundere din*

care să rezulte că nu este ofițer de investigații, inclusiv sub acoperire, sau informator, sau colaborator al organului care efectuează activitatea specială de investigații.

Situația premisă:

Potrivit art. 14 alin. (1) din Legea nr.3/2016, funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, precum și cu alte activități remunerate sau neremunerate. Prin urmare, obligația impusă de art. 6 alin. (3) lit f) reprezintă o garanție a respectării dispozițiilor referitoare la incompatibilități.

Latura obiectivă: Constă în refuzul de a depune declarația pe propria răspundere.

Pentru a fi atrasă răspunderea disciplinară, nu este suficientă simpla omisiune (care poate îmbrăca forma culpei), ci este necesar să existe un refuz manifest și explicit al procurorului de a completa și depune o astfel de declarație pe propria răspundere. De asemenea, refuzul trebuie să fie nejustificat. Existența unor împrejurări obiective (de exemplu: starea de sănătate etc.) care l-au împiedicat pe procuror să depună declarația pe propria răspundere sunt de natură să îl exonereze de răspunderea disciplinară.

Latura subiectivă: Forma de vinovăție va fi întotdeauna *intenția*, procurorul cunoscând că are această obligație și în mod voit nu o respectă.

A șaptea variantă alternativă:

Articolul 6 alin. (3) lit. g) din Legea nr. 3/2016 prevede *nerespectarea obligației procurorului de a depune, în condițiile legii, declarația de avere și interese personale.*

Situația premisă:

Obligativitatea și condițiile depunerii de către procuror a declarației de avere și interese sunt prevăzute în dispozițiile art. 5-7 din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.

Această îndatorire a procurorului ține de respectarea principiului integrității, care presupune, printre altele, transparență în ceea ce privește veniturile și averea, precum și interesele personale.

Nerespectarea dispozițiilor privind depunerea declarațiilor poate atrage răspunderea disciplinară a procurorului în condițiile art. 38 lit. a) din Legea 3/2016.

Latura obiectivă: Conduita ilicită a procurorului constă în omisiunea de a depune declarația de avere și interese personale în termenul prescris de lege.

Latura subiectivă: Forma de vinovăție este atât *intenția*, cât și *neglijența gravă*.

A opta variantă alternativă:

Articolul 6 lit. alin. (3) h) din Legea nr. 3/2016 prevede *nerespectarea obligației procurorului de a informa procurorul ierarhic superior despre indicațiile sau solicitările efectuate cu încălcarea legii, precum și despre un conflict de interese existent sau un conflict de interese ce poate să apară.*

Situația premisă:

Potrivit art. 2 din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și intereselor personale, *conflictul de interese* este situația în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează sau ar putea influența exercitarea imparțială și obiectivă a obligațiilor și responsabilităților ce îi revin potrivit legii.

Noțiunea de conflict de interese are în vedere atât aspecte de ordin patrimonial, cât și aspecte nepatrimoniale, dar care țin de activitatea pe care o desfășoară procurorul și în urma cărora este satisfăcut un interes personal de orice natură.

În art. 12 din Legea nr.133/2016 sunt definite categoriile conflictului de interese, precum și modalitatea de declarare a acestuia.

De asemenea, Ghidul privind conflictele de interese, elaborat, în anul 2020 de Autoritatea Națională de Integritate¹⁶, definește noțiunile de *conflict potențial de interese* și *conflict real de interese*.

Omisiunea aducerii la cunoștința procurorului-șef a existenței unui conflict de interese potențial sau real, precum și a unor indicații sau solicitări contrare legii, îmbracă forma unei abateri disciplinare.

Latura obiectivă: Conduita ilicită a procurorului constă într-o *inacțiune*, respectiv în omisiunea acestuia de a-i aduce la cunoștință procurorului ierarhic superior existența unui conflict de interese potențial sau real, precum și a unor indicații sau solicitări contrare legii. În aprecierea laturii obiective ale acestei abateri trebuie verificate dacă sunt întrunite următoarele **condiții**:

- existența unui conflict de interese potențial sau real ori a unor indicații sau solicitări contrare legii. Împrejurarea care poate fi definită ca un conflict de interese, o indicație sau o solicitare trebuie stabilită în mod concret, fiind individualizate circumstanțele în care aceasta a apărut, inclusiv data la care a existat;

- stabilirea faptului că procurorul a avut cunoștința de existența acestor împrejurări;

- stabilirea faptului că, deși a luat la cunoștință de existența acestor împrejurări, nu a făcut niciun demers/raport pentru informarea procurorului ierarhic superior.

Conduita ilicită a procurorului este de natură să pună în discuție integritatea acestuia, dar, în egală măsură, și independența și imparțialitatea sa.

Întrucât textul instituie obligația procurorului de a aduce la cunoștința procurorului ierarhic superior împrejurarea care constituie un conflict de interese sau indicație ori o solicitare (*obligație care este prevăzută și de art. 12 alin. (4) lit. a) din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale*), faptul că acesta nu a dat curs indicațiilor ori solicitărilor ilegale sau a evitat conflictul de interese, nu îl exonerează de răspunderea disciplinară, ci poate constitui o circumstanță în individualizarea sancțiunii. Argumentul este acela că obligația este prevăzută în mod imperativ (fiind, de altfel, stabilit, în art. 12 alin. (4) lit. a) și un termen de 3 zile). Nerespectarea acestei obligații poate pune în discuție aparența de independență sau imparțialitate.

Latura subiectivă: Latura subiectivă a acestei abateri disciplinare este dată de existența elementului intențional în săvârșirea faptei, precum și de lipsa de responsabilitate pentru respectarea unor prevederi normative obligatorii care instituie anumite obligații ce le incumbă procurorilor.

A noua variantă alternativă:

Articolul 6 alin. (3) lit. i) și j) din Legea nr. 3/2016 prevede, pe de o parte, *nerespectarea obligației procurorului de a declara actele de corupție, actele conexe actelor de corupție și faptele de comportament corupțional care i-au devenit cunoscute* și, pe de altă parte, *nerespectarea obligației de a întreprinde măsuri în vederea denunțării și înregistrării tuturor încălcărilor de lege care i-au devenit cunoscute în exercițiul funcției sau în afara exercițiului funcției*.

Situația premisă:

Obligațiile instituite de art. 6 lit. i) și j) se circumscriu *principiului integrității*, care trebuie să caracterizeze întreaga conduită a procurorilor atât în exercitarea funcției, cât și în viața personală.

Obligația este sintetizată în art. 6.3.1 din Codul de etică a procurorilor, care prevede că *procurorii trebuie să respecte cele mai înalte standarde de integritate și responsabilitate pentru a asigura încrederea societății în procuratură*.

Nerespectarea obligațiilor de a declara actele de corupție, actele conexe actelor de corupție și faptele de comportament corupțional, precum și neluarea măsurilor în vederea denunțării și

¹⁶ [https://www.ani.md/sites/default/files/Ghid%20CI%202020%20\(3\).pdf](https://www.ani.md/sites/default/files/Ghid%20CI%202020%20(3).pdf)

înregistrării tuturor încălcărilor de lege care i-au devenit cunoscute în exercițiul funcției sau în afara exercițiului funcției, constituie abatere disciplinară.

În Capitolul VI al Legii nr. 82/2017 a integrității, sunt definite actele de corupție, actele conexe actelor de corupție și faptele de comportament corupțional.

Latura obiectivă: Conduita ilicită care caracterizează latura obiectivă constă într-o inacțiune a procurorului (omisiunea denunțării actelor de corupție sau neluarea măsurilor în vederea denunțării și înregistrării tuturor încălcărilor de lege).

În aprecierea laturii obiective ale acestei abateri trebuie verificate dacă sunt întrunite următoarele condiții:

- existența unor acte de corupție, acte conexe actelor de corupție, fapte de comportament corupțional, încălcări ale legii. Faptele trebuie să fie precis determinate și individualizate, nefiind admisibil pentru reținerea abaterii disciplinare invocarea unor aspecte cu caracter generic, simple bănueli, deducții, fără o bază factuală care nu pot fi individualizate în concret în timp și spațiu;
- stabilirea faptului că procurorul a avut cunoștință de existența acestor împrejurări;
- stabilirea faptului că, deși a luat cunoștință de existența acestor împrejurări, nu a făcut niciun demers (sesizare/raport) pentru declararea, denunțarea sau înregistrarea acestora.

În forma normativă prevăzută de art. 6 lit. j), pentru reținerea abaterii disciplinare este necesar să se stabilească lipsa oricăror demersuri/rapoarte întreprinse de procuror pentru denunțarea și înregistrarea încălcărilor de lege. Răspunderea disciplinară nu va fi antrenată în situația în care se constată existența unor acțiuni întreprinse de procuror în acest sens, chiar dacă acestea nu au avut rezultatul cerut de lege.

Latura subiectivă: Latura subiectivă a acestei abateri disciplinare este dată de existența elementului intențional în săvârșirea faptei, precum și de lipsa de responsabilitate pentru respectarea unor prevederi normative obligatorii care instituie anumite obligații ce le incumbă procurorilor.

A zecea variantă alternativă:

Articolul 6 alin. (3) lit. k) din Legea nr. 3/2016 prevede *nerespectarea de către procuror a regimului secretului de stat, precum și al altor informații cu acces limitat care i-au devenit cunoscute în exercițiul funcției.*

Situația premisă:

Legea nr. 245/2008 privind secretul de stat definește, în art. 1, noțiunea de „secret de stat” ca fiind informații protejate de stat în domeniul apărării naționale, economiei, științei și tehnicii, relațiilor externe, securității statului, asigurării ordinii de drept și activității autorităților publice, a căror divulgare neautorizată sau pierdere este de natură să aducă atingere intereselor și/sau securității Republicii Moldova.

De asemenea, în art. 7 din lege sunt enumerate *informațiile atribuite la secret de stat.*

În art. 8 din Legea 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public sunt enumerate *informațiile cu accesibilitate limitată.*

Punctul 6.7 din Codul de etică al procurorilor consacră principiul confidențialității.

Nerespectarea de către procuror a regimului informațiilor definite ca secret de stat și cu accesibilitate limitată, prevăzut în cele două legi, atrage răspunderea disciplinară.

Latura obiectivă: Conduita ilicită a procurorului constă într-o *acțiune* care presupune încălcarea dispozițiilor ce reglementează regimul informațiilor care constituie secret de stat sau cele cu acces limitat.

Pentru existența laturii obiective este necesar să fie întrunite următoarele condiții:

- existența unor informații calificate ca secret de stat sau cu acces limitat, de care procurorul a luat cunoștință. Pentru reținerea abaterii disciplinare, este necesar ca aceste informații să fie individualizate în mod concret și să se stabilească împrejurările în care procurorul a luat cunoștință de acestea;

- nerespectarea de către procuror a dispozițiilor legale cu privire la regimul acestor informații. Este necesar să se stabilească, în concret, modul și împrejurările în care s-a produs nerespectarea dispozițiilor legale. Divulgarea acestor informații trebuie stabilită prin raportare la data la care a avut loc, precum și la împrejurările în care s-a produs.

Urmarea prejudiciabilă și legătura de cauzalitate

În aprecierea acestui element constitutiv se va stabili dacă acțiunea sau inacțiunea imputată a adus atingere onoarei, integrității, probității profesionale ori prestigiului Procuraturii, ținându-se seama de natura conduitei, contextul în care aceasta a avut loc și circumstanțele concrete ale cauzei. Simpla apreciere generală potrivit căreia o anumită conduită este de natură să afecteze imaginea Procuraturii nu este suficientă; atingerea adusă valorii protejate trebuie individualizată și fundamentată prin circumstanțele concrete ale cauzei.

Legătura de cauzalitate se apreciază în raport cu natura conduitei imputate și cu consecințele acesteia și trebuie să rezulte din materialul probator administrat. În măsura în care legătura dintre conduita imputată și atingerea adusă valorii protejate rezultă în mod evident din circumstanțele concrete ale faptei, aceasta nu necesită o demonstrație distinctă. În celelalte cazuri, existența acestei legături urmează să fie stabilită în mod corespunzător.

Latura subiectivă: Abaterea disciplinară poate fi comisă atât cu intenție, cât și din neglijență gravă.

Standarde europene

- *Avizul CCPE nr. 13(2018) Independența, responsabilitatea și etica procurorilor*¹⁷, pct.46: „Pentru a promova încrederea publicului, procurorii trebuie să fie independenți, dar și să se simtă responsabili. Această responsabilitate trebuie exercitată cu respectarea drepturilor și libertăților individuale, inclusiv a prezumției de nevinovăție și a protecției vieții private. Instrucțiuni și coduri de etică și conduită profesională clare, publicate și actualizate în mod regulat, contribuie la promovarea transparenței, a coerenței, responsabilității și corectitudinii”.

- *Avizul CCPE nr. 9(2014) privind normele și principiile europene referitoare la procurori*¹⁸, pct.II: „Procurorii acționează în numele societății și în interes public, în scopul respectării și protejării drepturilor și libertăților omului, așa cum sunt cele prevăzute, în special, în Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.”.

- *Recomandarea Rec(2000)19*, pct.24: „În exercitarea atribuțiilor lor, procurorii trebuie, în special: a. să își exercite funcțiile în mod echitabil, imparțial și obiectiv; b. să respecte și să urmărească protejarea drepturilor omului, astfel cum sunt consacrate în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale; c. să urmărească asigurarea funcționării cât mai prompte posibil a sistemului de justiție penală”.¹⁹

Jurisprudența recentă a CtEDO

Obligațiile de serviciu prevăzute de art. 6 alin. (3) lit. a) și c) din Legea nr. 3/2016 se interpretează prin raportare la obligațiile procedurale pozitive care decurg din Convenție. În materia art. 2, Curtea a statuat constant că informarea autorităților despre un deces survenit în împrejurări suspecte dă naștere obligației de a desfășura o anchetă oficială efectivă, capabilă să stabilească cauza decesului și, după caz, persoanele responsabile. Aprecierea conduitei procurorului urmează a fi realizată prin raportare la obligația concretă aplicabilă, la conduita efectivă a acestuia și la forma vinovăției.

• *Lari c. Republicii Moldova* (15 septembrie 2015), *Vasîlca c. Republicii Moldova* (11 februarie 2014) și *Vieru c. Republicii Moldova* (18 iunie 2019): limitarea anchetei la un cadru

¹⁷<https://rm.coe.int/opinion-13-ccpe-2018-2ro-avizul-ccpe-nr-13-2018-independenta-responsab/1680931a7c>

¹⁸ <https://rm.coe.int/16807482b3>

¹⁹ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind rolul Ministerului Public în sistemul de justiție penală, pct. 11 și expunerea de motive, pct. 11: <https://rm.coe.int/16804be55a>

factual restrâns, cu ignorarea datelor care impuneau o examinare mai amplă, echivalează cu o investigație deficitară în sensul art. 2 din Convenție.

- *Anușca c. Republicii Moldova* (18 mai 2010) și *Iorga c. Republicii Moldova* (23 martie 2010): refuzurile repetate de pornire a urmăririi penale ori clasările succesive, neînsoțite de o examinare reală a probelor și de verificarea efectivă a versiunilor plauzibile, nu constituie un exercițiu legitim de apreciere procesuală.

- *Huseynova c. Azerbaidjanului* (13 aprilie 2017): invocarea dreptului intern pentru a justifica lipsa accesului succesorului victimei sau al reprezentantului său la materialele relevante ale anchetei este incompatibilă cu exigențele procedurale ale art. 2.

- *Kövesi c. României* (5 mai 2020): art. 6 § 1 din Convenție este aplicabil procedurilor care privesc cariera procurorului, indiferent de statutul său formal în ordinea constituțională internă, iar un control judiciar limitat la verificarea formală a actului nu satisface exigențele acestei dispoziții.

Examen jurisprudențial național

Speța 1

Într-un proces penal privind decesul unei persoane prin cădere de la etaj, în circumstanțe neelucidate, procurorul a primit materialele cauzei, însoțite de raportul organului de urmărire penală, cu propunerea de a nu porni urmărirea penală, și a dispus refuzul în pornirea urmăririi penale și clasarea procesului penal, pentru lipsa faptului infracțiunii. Soluția a fost anulată de judecătorul de instrucție, care a constatat că investigația nu fusese desfășurată în mod efectiv, că nu fuseseră efectuate toate acțiunile necesare pentru elucidarea circumstanțelor decesului și că ordonanța procurorului nu era suficient motivată prin raportare la situația de fapt.

Colegiul de disciplină și etică a reținut că deficiențele investigației acumulate anterior implicării procurorului în cauză nu puteau constitui, prin ele însele, temei pentru angajarea răspunderii acestuia. În același timp, la momentul exercitării competenței decizionale, procurorul urma să evalueze în mod critic materialele cauzei și să verifice dacă acestea permiteau adoptarea unei soluții finale. Prin adoptarea soluției în condițiile în care investigația prezenta deficiențe care nu fuseseră remediate, iar circumstanțele relevante ale cauzei rămâneau neelucidate, procurorul a dat eficiență unei concluzii care nu era susținută suficient de materialele administrate, deși avea la dispoziție instrumentele procesuale necesare pentru completarea investigației.

Au fost înlăturate trei apărări: preluarea tardivă a cauzei, care, deși explica faptul că deficiențele investigației se acumulaseră anterior implicării procurorului, nu îl exonera de obligația de a verifica în mod efectiv suficiența materialelor și impunea o diligență sporită în evaluarea acestora; coordonarea prealabilă a soluției cu procurorul ierarhic superior, care nu transferă și nu înlătură responsabilitatea personală a procurorului care adoptă și semnează actul procesual; lipsa unor cereri concrete din partea succesorului victimei, întrucât obligația autorităților de a asigura o investigație efectivă și de a clarifica circumstanțele relevante ale cauzei nu este condiționată de activismul procesual al persoanei interesate.

Încadrare: art. 38 lit. a), raportat la art. 6 alin. (3) lit. a) și c) din Legea nr. 3/2016. Forma de vinovăție: neglijență gravă. Sancțiunea: muștrare.

Speța 1a

În aceeași cauză, procurorul care gestionase faza premergătoare urmăririi penale a dispus, pe parcursul a aproximativ șase luni, restituirea succesivă, în cinci rânduri, a

materialelor către organul de urmărire penală. Ordonanțele de restituire aveau un conținut, în esență, similar și se întemeiau, în principal, pe mențiuni generale privind lipsa unor rapoarte de expertiză, fără a indica, în mod concret, acțiunile procesuale care urmau a fi efectuate. Una dintre ordonanțe reproducea aproape integral conținutul celei precedente, deși, între timp, fuseseră administrate probe noi, iar o altă ordonanță nu a reflectat recomandările exprese formulate anterior de procurorul ierarhic superior.

Colegiul de disciplină și etică a reținut că restituirea materialelor în temeiul art. 274 alin. (4¹) din Codul de procedură penală are un caracter excepțional și trebuie să fie justificată prin motive concrete, să cuprindă indicații procesuale clare și să se încadreze în termenul prevăzut de lege. Aplicarea succesivă a acestei măsuri, în lipsa unor motive distincte și a unor indicații concrete, nu poate avea ca efect prelungirea nejustificată a verificării sesizării și nici nu poate substitui obligația procurorului de a aprecia, în termenul legal, dacă există o bănuială rezonabilă care justifică pornirea urmăririi penale. În condițiile în care materialele cauzei conțineau deja elemente relevante pentru continuarea investigației în cadrul unui proces penal, iar realizarea anumitor măsuri era posibilă numai după pornirea urmăririi penale, menținerea succesivă a procedurii de restituire nu mai reprezenta un instrument adecvat pentru clarificarea situației, fiind necesară examinarea oportunității adoptării unei soluții privind pornirea urmăririi penale.

Distinct, Colegiul a reținut că cererile formulate de succesorul părții vătămate au fost anexate la materialele cauzei fără a fi examinate și soluționate printr-un act procesual motivat de admitere sau de respingere, cu nerespectarea prevederilor art. 244–247 și art. 278 din Codul de procedură penală. Totodată, accesul la materialele procesului penal a fost refuzat fără emiterea unei ordonanțe motivate, prin care să fie dispusă restrângerea acestui drept, contrar prevederilor art. 60 alin. (1) pct. 7) și art. 80 din Codul de procedură penală.

Încadrare: art. 38 lit. a), raportat la art. 6 alin. (3) lit. a) și c) din Legea nr. 3/2016. Forma de vinovăție: neglijență gravă. Sancțiunea: muștrare.

Speța 2

Într-o cauză disciplinară a fost examinată conduita unui procuror cu o experiență profesională îndelungată, care exercita și o funcție de conducere într-o procuratură teritorială și care, pe parcursul mai multor ani, a participat în calitate de acuzator de stat într-un număr semnificativ de cauze penale. În mai multe cauze având ca obiect conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică, procurorul a formulat solicitări privind aplicarea pedepsei principale, fără a solicita aplicarea pedepsei complementare prevăzute de lege ca fiind obligatorie. În susținerea poziției sale procesuale, acesta a invocat circumstanțe precum recunoașterea vinovăției, căința sinceră, lipsa antecedentelor penale, caracterul primar al faptei și situația familială a inculpaților. Ulterior pronunțării sentințelor, procurorul a apreciat soluțiile instanțelor ca fiind legale și nu a exercitat căile de atac, deși avea obligația profesională de a verifica temeinicia și legalitatea acestora și de a acționa, în limitele competențelor sale, pentru apărarea interesului public și aplicarea corectă a legii.

Într-o altă cauză, instanța a încetat procesul penal și a dispus liberarea persoanei de răspundere penală, aplicând o sancțiune contravențională, deși procurorul solicitase aplicarea unei pedepse penale și a pedepsei complementare. Nici această hotărâre nu a fost contestată.

De asemenea, într-o altă cauză, instanța a stabilit pedeapsa cu aplicarea suspendării condiționate a executării acesteia, în condițiile în care circumstanțele cauzei impuneau examinarea regulilor privind cumulul de sentințe. Deși procurorul cunoștea situația

juridică anterioară a inculpatului și invocase în pledoarie normele legale relevante, acesta nu a contestat ulterior soluția instanței.

În aceeași perioadă, procurorul nu a inclus mai multe sentințe în evidențele statistice instituționale, contrar obligațiilor stabilite prin actele administrative interne. Totodată, în mai multe cauze penale, nu au fost întreprinse toate măsurile necesare pentru asigurarea examinării acestora într-un termen rezonabil. În unele situații, amânările au fost determinate de neasigurarea prezenței martorilor acuzării sau de solicitarea unor termene suplimentare pentru pregătirea dezbaterilor. În consecință, examinarea unor cauze s-a prelungit pe o perioadă de câțiva ani, iar, în final, a intervenit prescripția tragerii la răspundere penală.

Colegiul de disciplină și etică a constatat existența abaterii disciplinare și a apreciat că aceasta a fost săvârșită din neglijență gravă, aplicând procurorului sancțiunea disciplinară a **avertismentului**.

Hotărârea Colegiului a fost contestată, fiind invocată, în principal, necesitatea reevaluării gravității conduitei procurorului și a proporționalității sancțiunii în raport cu ansamblul faptelor constatate.

La examinarea contestației, Consiliul Superior al Procurorilor a admis-o și a casat hotărârea Colegiului, efectuând o apreciere proprie asupra faptelor imputate și a consecințelor acestora.

Consiliul a constatat că faptele examinate întrunesc elementele abaterii disciplinare prevăzute de **art. 38 lit. a) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură**, constând în îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu.

Pentru faptele care nu erau afectate de prescripție, Consiliul a procedat la individualizarea sancțiunii disciplinare, având în vedere ansamblul circumstanțelor relevante, inclusiv natura și gravitatea conduitei, caracterul repetitiv al faptelor, consecințele produse, funcția și experiența profesională a procurorului, precum și existența unei sancțiuni disciplinare anterioare pentru conduite similare.

În urma acestei reevaluări, Consiliul a apreciat că sancțiunea avertismentului nu reflectă în mod suficient gravitatea cumulativă a faptelor și a aplicat sancțiunea disciplinară a **eliberării din funcția de procuror**, în temeiul **art. 39 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 3/2016**.

Speța 3

Într-o cauză disciplinară a fost examinată conduita unui procuror care, în calitate de acuzator de stat, a participat la examinarea unor cauze penale și avea obligația de a aprecia legalitatea și temeinicia hotărârilor judecătorești pronunțate și, după caz, de a exercita căile de atac prevăzute de lege.

În două cauze, procurorul nu a declarat apel împotriva sentințelor pronunțate, deși, ulterior, în raportările instituționale, acestea au fost indicate ca fiind neîntemeiate. Ca urmare a neexercitării căii de atac, sentințele au devenit definitive.

Ulterior, în cadrul unei verificări instituționale, procurorul a prezentat preținse cereri de apel. În urma verificării s-a constatat că aceste acte nu fuseseră depuse în termenul legal, iar prima filă a acestora fusese întocmită ulterior, prin utilizarea unor elemente preluate din alte cauze, inclusiv ștampile și numere de înregistrare, cu modificarea datei.

În aprecierea conduitei, accentul nu a fost pus exclusiv pe faptul că procurorul nu a exercitat calea de atac.

Neexercitarea apelului, analizată separat și în funcție de circumstanțele concrete, poate reprezenta o eroare profesională sau o îndeplinire necorespunzătoare a unei obligații

de serviciu, în măsura în care se constată că procurorul nu a manifestat diligența necesară în examinarea și contestarea hotărârii.

În speță, însă, conduita a fost analizată în ansamblul său. După neexercitarea apelurilor, procurorul a prezentat acte menite să creeze aparența că respectivele căi de atac fuseseră exercitate.

Prin urmare, gravitatea conduitei a fost apreciată nu doar prin raportare la omisiunea inițială, ci și la acțiunile ulterioare prin care s-a încercat disimularea acesteia.

În aceste circumstanțe, conduita a fost încadrată în abaterea disciplinară prevăzută de **art. 38 lit. a) din Legea nr. 3/2016**, constând în îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu.

La stabilirea sancțiunii disciplinare au fost relevante natura conduitei, caracterul intenționat al acțiunilor ulterioare, gravitatea afectării obligațiilor de serviciu și impactul conduitei asupra încrederii instituționale în corectitudinea actelor și raportărilor procurorului.

În acest context, s-a apreciat că gravitatea conduitei depășește nivelul unei simple erori profesionale și că sancțiunea aplicată trebuie să reflecte atât încălcarea obligațiilor procesuale, cât și caracterul deliberat al acțiunilor întreprinse ulterior.

Sancțiunea **eliberării din funcția de procuror** a fost apreciată, în circumstanțele concrete ale speței, ca fiind proporțională cu gravitatea abaterii constatate.

BIBLIOGRAFIE / JURISPRUDENȚĂ RELEVANTĂ

- ▶ Hotărârea CDE nr. 3-37/2026 din 15.04.2026
- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-391/2025 din 30.10.2025
- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-97/26 din 02.04.2026

CAPITOLUL IV. ART. 38 LIT. B) NERESPECTAREA TERMENELOR PROCEDURALE

TEXT LEGAL

În conformitate cu dispozițiile art. 38 lit. b) din Legea nr.3/2016, constituie abatere disciplinară nerespectarea, din motive imputabile procurorului și fără să existe o justificare rezonabilă, a dispozițiilor legale privitoare la termenele de îndeplinire a acțiunilor de procedură ori întârzierea în efectuarea acestora.

Situația premisă

Abaterea disciplinară prevăzută la art. 38 lit. b) își are fundamentul în obligația procurorului de a-și exercita atribuțiile cu respectarea legii și cu diligența necesară pentru desfășurarea cu celeritate a procedurilor.

Situația premisă constă, după caz, în existența unei dispoziții legale care stabilește un termen pentru îndeplinirea unei acțiuni procedurale sau în existența obligației procurorului de a asigura desfășurarea procedurii într-un termen rezonabil.

Abaterea disciplinară, prin conținutul său, apare și ca un remediu pentru nerespectarea unui drept fundamental consacrat de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, respectiv dreptul la un proces echitabil care presupune, printre altele, judecarea cauzei într-un termen rezonabil. Acest drept este transpus în legislația internă prin dispozițiile articolelor 20 și 259 din Codul de procedură penală, în raport de care se vor analiza elementele constitutive ale abaterii disciplinare.

Elemente constitutive ale abaterii

Latura obiectivă

Legiuitorul a prevăzut, în cuprinsul art. 38 lit. b) din Legea nr. 3/2016, două modalități de manifestare a abaterii disciplinare: nerespectarea dispozițiilor legale referitoare la termenele de îndeplinire a acțiunilor de procedură și întârzierea în efectuarea acestora.

Prima ipoteză vizează situațiile în care o acțiune procedurală nu este efectuată în termenul stabilit de lege sau este efectuată după expirarea acestuia. În funcție de natura și regimul juridic al termenului aplicabil, nerespectarea acestuia poate produce consecințele procesuale prevăzute de lege, inclusiv pierderea dreptului procesual, nulitatea actului sau încetarea măsurii procesuale, în condițiile stabilite de Codul de procedură penală.

În această ipoteză, conduita procurorului se poate manifesta atât printr-o acțiune, atunci când actul procedural este efectuat după expirarea termenului legal, cât și printr-o inacțiune, atunci când actul nu este efectuat în termenul prevăzut de lege.

Pentru aprecierea existenței abaterii urmează a fi avute în vedere, în concret:

- existența unei dispoziții legale care stabilește termenul pentru efectuarea acțiunii procedurale;

- neefectuarea acțiunii în termen sau efectuarea acesteia după expirarea termenului;
- caracterul imputabil al întârzierii procurorului;
- existența sau inexistența unei justificări rezonabile pentru nerespectarea termenului.

Aceste elemente urmează a fi examinate în raport cu circumstanțele concrete ale cauzei, prin identificarea dispoziției legale aplicabile, a acțiunii procedurale care trebuia efectuată, a perioadei în care termenul a fost depășit și a împrejurărilor care au determinat această situație.

Cea de-a doua ipoteză se referă la întârzierea în efectuarea acțiunilor procedurale, atunci când conduita procurorului contribuie la prelungirea duratei procedurii dincolo de termenul rezonabil. Această ipoteză nu presupune în mod necesar încălcarea unui termen procedural concret, ci se apreciază prin raportare la exigența desfășurării procesului penal într-un termen rezonabil.

În această situație, întârzierea se poate manifesta prin neefectuarea cu ritmicitatea necesară a acțiunilor procesuale, prin existența unor perioade de inactivitate sau printr-o gestionare a cauzei care, în circumstanțele concrete, a determinat prelungirea nejustificată a procedurii. Simpla durată a procedurii sau existența unor perioade mai îndelungate între anumite acțiuni procesuale nu este, prin ea însăși, suficientă pentru constatarea abaterii disciplinare.

Aprecierea caracterului rezonabil al duratei procedurii se realizează prin raportare la circumstanțele specifice ale cauzei și la criteriile prevăzute de art. 20 alin. (2) din Codul de procedură penală. O atenție deosebită poate fi acordată conduitei procurorului și măsurilor întreprinse de acesta, pentru asigurarea desfășurării cu diligență și într-un ritm corespunzător a procedurii.

Circumstanțe care pot justifica întârzierea:

La aprecierea existenței unei justificări rezonabile pot fi avute în vedere, după caz:

- complexitatea cauzei, determinată, spre exemplu, de numărul persoanelor implicate, existența mai multor victime sau martori, necesitatea efectuării unor expertize, comisii rogatorii ori a altor acțiuni procesuale complexe;
- conduita participanților la proces, inclusiv dificultățile legate de citare, aflarea unei persoane în străinătate, sustragerea de la urmărirea penală sau exercitarea drepturilor procedurale într-o manieră care influențează durata procedurii;
- existența unor împrejurări obiective care au făcut dificilă sau temporar imposibilă efectuarea anumitor acțiuni procedurale;
- întârzierile determinate de alte autorități sau instituții, atunci când procurorul a întreprins demersurile necesare și a urmărit realizarea acestora într-un termen corespunzător;
- modificarea situației procesuale a cauzei, inclusiv restituirea, transmiterea către un alt organ de urmărire penală, conexarea sau disjungerea cauzelor, în măsura în care aceste împrejurări au influențat efectiv durata procedurii;
- circumstanțele legate de organizarea activității organului de urmărire penală, inclusiv insuficiența temporară a resurselor, atunci când acestea au avut o influență reală asupra posibilității de efectuare a acțiunilor procesuale în termen.

Prezența uneia dintre aceste circumstanțe nu conduce, prin ea însăși, la excluderea răspunderii disciplinare. Este necesară aprecierea legăturii dintre circumstanța invocată și întârzierea constatată, precum și a măsurilor pe care procurorul le-a întreprins, în limitele posibilităților sale, pentru a preveni, limita sau înlătura efectele acesteia.

Circumstanțe relevante pentru aprecierea caracterului imputabil:

Neefectuarea cu o ritmicitate corespunzătoare a acțiunilor de urmărire penală, însoțită de perioade semnificative de inactivitate, care nu își găsesc o justificare în circumstanțele cauzei, poate constitui un element relevant pentru aprecierea caracterului imputabil al întârzierii.

În această evaluare pot fi avute în vedere intervalele dintre acțiunile procesuale, natura și importanța măsurilor care urmau a fi întreprinse, modul de organizare și gestionare a cauzei, precum și măsurile efectiv întreprinse de procuror pentru asigurarea continuității și celerității procedurii.

Volumul de muncă, numărul cauzelor aflate în gestiune sau necesitatea prioritizării acestora pot reprezenta elemente relevante în aprecierea conduitei procurorului, însă urmează a fi evaluate în raport cu particularitățile concrete ale cauzei. Aceste circumstanțe nu pot fi apreciate în mod izolat, fiind necesară examinarea posibilității reale a procurorului de a întreprinde măsurile necesare, precum și a diligențelor manifestate pentru prevenirea sau limitarea întârzierii.

Consecința produsă și legătura de cauzalitate:

Consecința produsă: Prolungirea nejustificată a duratei procedurii prin întârzierea în efectuarea acțiunilor procedurale, cu depășirea termenului rezonabil de soluționare a cauzei și afectarea, după caz, a drepturilor și intereselor procesuale ale participanților.

Impactul asupra încrederii în activitatea Procuraturii poate fi avut în vedere la aprecierea gravității faptei și a consecințelor acesteia, în măsura în care rezultă din circumstanțele concrete ale cauzei.

Latura subiectivă: Vinovăția procurorului se apreciază prin prisma principiului supremației legii consacrat de pct. 6.1.6 din Codul de etică al procurorilor, care stabilește obligativitatea acestora de a se „asigura că procedurile penale operează cât de rapid posibil, în concordanță cu interesele justiției”, precum și prin prisma obligației impuse de art. 3 alin. (7) din Legea 3/2016 („procurorul este obligat, prin întreaga sa activitate, să asigure supremația legii...”).

În prima ipoteză normativă, respectiv, nerespectarea dispozițiilor legale privitoare la termenele de îndeplinire a acțiunilor de procedură, vinovăția poate lua atât forma *intenției* directe sau indirecte (procurorul a prevăzut rezultatul faptei sale și l-a urmărit sau procurorul a prevăzut rezultatul faptei sale dar nu l-a urmărit), cât și forma *neglijenței grave* (procurorul a nesocotit în mod grav, neîndoielnic și nescuzabil dispozițiile legale referitoare la îndeplinirea într-un anumit termen a actelor procedurale).

În cea de-a doua ipoteză normativă, vinovăția va îmbrăca întotdeauna forma *intenției* directe sau indirecte, întrucât starea de pasivitate în soluționarea unui dosar reprezintă o conduită asumată în mod conștient de către procuror.

Jurisprudența CtEDO relevantă

- Complexitatea cauzei (*cauza Eckle vs Germania, nr. 8130/78*): un caz complex poate implica probleme cu privire la volumul mare de probe, numărul de acuzați, volumul de activitate al instanțelor. Cu toate acestea, complexitatea nu justifică automat toate întârzierile (*cauza Ferrantelli și Santangelo vs Italia, nr. 19874/92*).²⁰

- Conduita părților: persoanele fizice nu pot fi învinuite pentru exercitarea drepturilor sau căilor de atac disponibile (*cauza Gubkin vs Rusia, nr. 36941/02*). Suspectul nu se poate plânde de durata excesivă după ce s-a sustras procedurii, cu excepția cazului în care are motive temeinice (*cauza Veliyev vs Rusia*).²¹

- Conduita autorităților: întârzierile imputabile statului trebuie luate în considerare (*cauza Buchholz vs Germania, nr. 7759/77; cauza Yagtzilar și alții vs Grecia*).²²

Standarde europene

- CEDO, art. 6 §1: Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil.²³

- *Avizul CCPE nr. 9 (2014)*: Urmăririle penale ar trebui să fie conduse ferm, dar echitabil. Procurorii contribuie la activitatea instanțelor de a ajunge la soluții corecte și ar trebui să contribuie la funcționarea efektivă, promptă și eficientă a sistemului de justiție.²⁴

- *Recomandarea nr. (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor*: Procurorul trebuie să vegheze ca sistemul de justiție penală să funcționeze cu celeritate.²⁵

²⁰ CtEDO, *Eckle c. Germaniei*, nr. 8130/78, hotărârea din 15 iulie 1982; *Ferrantelli și Santangelo c. Italiei*, nr. 19874/92, hotărârea din 7 august 1996. Textul hotărârilor în baza de date HUDOC: <https://hudoc.echr.coe.int>

²¹ CtEDO, *Gubkin c. Rusiei*, nr. 36941/02; *Veliyev c. Rusiei*. Textul hotărârilor în baza de date HUDOC: <https://hudoc.echr.coe.int>

²² CtEDO, *Buchholz c. Germaniei*, nr. 7759/77, hotărârea din 6 mai 1981; *Yagtzilar și alții c. Greciei*. Textul hotărârilor în baza de date HUDOC: <https://hudoc.echr.coe.int>

²³ Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art. 6 § 1, în vigoare pentru Republica Moldova din 12 septembrie 1997. Textul Convenției: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron

²⁴ *Avizul nr. 9 (2014) al CCPE privind normele și principiile europene referitoare la procurori* (Carta de la Roma). Versiunea în limba română: <https://rm.coe.int/16807482b3>

²⁵ *Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind rolul Ministerului Public în sistemul de justiție penală*: <https://rm.coe.int/16804be55a>

Examen jurisprudențial național

Speța 1

Într-o cauză penală privind săvârșirea unei infracțiuni de omor, în care învinuitul era minor, procurorul, cu o experiență profesională de peste 20 de ani, a depus demersul privind aplicarea măsurii arestării preventive cu 1 oră și 25 de minute înainte de expirarea termenului de reținere, deși art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală impunea depunerea acestuia cu cel puțin 5 ore înainte de expirarea termenului de reținere. Ca urmare a nerespectării termenului legal, judecătorul de instrucție a respins demersul fără convocarea ședinței de judecată și a dispus eliberarea învinuitului minor.

Colegiul de disciplină și etică a apreciat că nerespectarea termenului procedural îi este imputabilă procurorului și a reținut forma vinovăției de neglijență gravă. La aprecierea conduitei acestuia au fost avute în vedere atât caracterul imperativ al termenului prevăzut de lege, cât și experiența profesională a procurorului. Deși acesta și-a recunoscut vina și a invocat anumite dificultăți obiective, inclusiv identificarea reprezentantului legal și a pedagogului, distanța față de instanță și faptul că aceasta nu activa în zilele de odihnă, Colegiul a apreciat că împrejurările invocate nu justificau depunerea demersului cu un interval atât de redus înainte de expirarea termenului legal și că procurorul putea și trebuia să anticipeze aceste dificultăți și să își organizeze activitatea în consecință.

CDE a încadrat fapta în temeiul art. 38 lit. a) din Legea nr. 3/2016 și a aplicat sancțiunea disciplinară a avertismentului.

În urma examinării unei contestații, Consiliul Superior al Procurorilor a casat hotărârea CDE sub aspectul încadrării juridice și a reîncadrat fapta în temeiul art. 38 lit. b) din Legea nr. 3/2016, ca nerespectare, din motive imputabile procurorului și fără justificare rezonabilă, a dispozițiilor legale referitoare la termenele de îndeplinire a acțiunilor de procedură. Sancțiunea disciplinară a avertismentului a fost menținută.

Speța 2

O procuroară din cadrul unui oficiu teritorial a fost supusă unui control ierarhic, care a vizat activitatea sa, desfășurată pe parcursul a aproximativ un an și jumătate. Controlul a evidențiat, în mai mult de 14 cauze penale, un mod repetitiv și necorespunzător de exercitare a atribuțiilor, constând, între altele, în adoptarea unor soluții de clasare neîntemeiată, prin ignorarea probatoriului administrat și valorificarea preponderentă a versiunii învinuiților; *perioade îndelungate de inactivitate procesuală, unele cauze fiind păstrate în safeu mai mult de 8 luni fără efectuarea unor acțiuni de urmărire penală; neaducerea la cunoștința învinuiților a ordonanțelor de punere sub învinuire, deși aceștia se aflau la dispoziția organelor de drept; neconexarea unor cauze având ca obiect fapte săvârșite de același învinuit; nerespectarea termenelor de examinare a cererilor formulate de părțile vătămate; nesemnarea unor acte procedurale, precum și efectuarea unor audieri fără asigurarea interpretului pentru învinuiții care nu cunoșteau limba procedurii.*

În cadrul controlului s-a constatat, de asemenea, că cel puțin două dintre soluțiile de clasare adoptate de procuroară au fost ulterior anulate de Procurorul General, fiind constatate vicii fundamentale, care au impus reluarea urmăririi penale.

Colegiul de disciplină și etică a aplicat inițial sancțiunea avertismentului pentru o parte dintre faptele constatate, reținând, între altele, încălcări încadrate în temeiul art. 38 lit. a) din Legea nr. 3/2016. Procurorul General și adjunctul acestuia au contestat hotărârile, apreciind că gravitatea și caracterul repetitiv al încălcărilor justifică aplicarea unei sancțiuni mai severe.

La examinarea contestațiilor, Consiliul Superior al Procurorilor a casat hotărârile CDE și a constatat existența unui concurs de abateri disciplinare prevăzute de art. 38 lit. a) și lit. b) din Legea nr. 3/2016, având în vedere atât caracterul necorespunzător al unor

acte și soluții procesuale, cât și nerespectarea termenelor și existența unor perioade semnificative de inactivitate în mai multe cauze.

La individualizarea sancțiunii, CSP a apreciat că numărul faptelor, perioada în care acestea s-au manifestat, caracterul repetitiv al conduitei și consecințele produse asupra desfășurării procedurilor penale relevă un grad ridicat de gravitate și nu permit considerarea încălcărilor drept incidente izolate. În aplicarea regulilor privind concursul de abateri disciplinare, sancțiunea mai ușoară a fost absorbită de sancțiunea mai gravă, iar CSP a aplicat sancțiunea disciplinară a eliberării din funcția de procuror.

Speța 3

Un procuror care exercita acuzarea de stat a depus apel împotriva unei sentințe de achitare cu o zi peste termenul legal de 15 zile, prevăzut de art. 402 alin. (1) din Codul de procedură penală. În justificarea întârzierii, procurorul a invocat volumul ridicat de muncă, iar ulterior a susținut că, la calcularea termenului, nu a fost luată în considerare o zi liberă legală. Curtea de Apel a respins apelul ca tardiv, menținând sentința de achitare.

Prin nede punerea apelului în termen, statul a pierdut posibilitatea examinării căii de atac împotriva sentinței de achitare într-o cauză care viza dreptul la viață al victimei. Totodată, nu au putut fi recuperate cheltuieli judiciare în cuantum de aproximativ 13 260 de lei.

Colegiul de disciplină și etică a constatat că procurorul a încălcat, din neglijență gravă, dispozițiile legale referitoare la termenul de declarare a apelului și a reținut existența abaterii disciplinare prevăzute de art. 38 lit. b) din Legea nr. 3/2016. CDE a apreciat că motivele invocate de procuror nu constituiau o justificare rezonabilă pentru depășirea termenului legal și că, în condițiile în care termenul era expres prevăzut de lege, procurorului îi revenea obligația de a-l calcula și de a-l respecta cu diligența necesară.

La individualizarea sancțiunii, CDE a avut în vedere inclusiv existența unor sancțiuni disciplinare anterioare, între timp stinse, însă a apreciat că, raportat la natura faptei și forma vinovăției reținute, aplicarea unei sancțiuni mai severe nu ar fi fost proporțională. În consecință, a aplicat sancțiunea disciplinară - mustrare.

Procurorul a contestat hotărârea, susținând, între altele, că fapta nu a produs urmări prejudiciabile. Consiliul Superior al Procurorilor a respins contestația, menținând hotărârea CDE.

CSP a reținut că termenul pentru declararea apelului are caracter imperativ. Argumentele invocate de procuror nu au fost apreciate ca fiind de natură să justifice întârzierea. Totodată, CSP a subliniat că menținerea sentinței de achitare, ca urmare a respingerii apelului ca tardiv și imposibilitatea recuperării cheltuielilor judiciare, au reprezentat consecințe ale nede punerii apelului în termen, indiferent de faptul că stabilirea culpei penale a inculpatului nu mai putea fi reexaminată în calea de atac.

Speța 4

Un procuror a primit spre executare o cerere de asistență juridică internațională în materie penală, formulată de autoritățile judiciare ale unui stat străin într-o cauză privind traficul de persoane. Potrivit reglementărilor interne ale Procuraturii, asemenea cereri urmează a fi examinate cu prioritate și în regim de urgență. Cererea viza efectuarea unor acțiuni procesuale de complexitate redusă, respectiv audierea unei persoane, obținerea datelor cu caracter personal și a informațiilor privind transferurile bancare de la o instituție financiară teritorială.

Structura specializată a Procuraturii Generale a stabilit pentru executarea cererii un termen de aproximativ 24 de zile de la repartizare. Cu toate acestea, timp de 1 an și 24 de zile, procurorul nu a întreprins acțiunile procesuale principale solicitate și nu a informat

Procuratura Generală nici cu privire la modul de executare a cererii, nici cu privire la existența unor eventuale impedimente care ar fi putut justifica întârzierea.

Ulterior, conducerea Procuraturii a retras cererea din gestiunea procurorului și a transmis-o unui alt procuror, care a procedat la executarea parțială a acesteia într-un termen scurt. Acest fapt a fost apreciat ca relevant pentru evaluarea caracterului imputabil al întârzierii, întrucât nu au fost identificate impedimente obiective care să fi împiedicat efectuarea acțiunilor solicitate în termen.

Colegiul de disciplină și etică a constatat existența abaterii disciplinare prevăzute de art. 38 lit. b) din Legea nr. 3/2016, reținând întârzierea nejustificată în efectuarea acțiunilor de procedură și forma de vinovăție a intenției indirecte. La aprecierea conduitei procurorului au fost avute în vedere durata semnificativă a inactivității, natura acțiunilor solicitate, caracterul prioritar al cererii și lipsa oricăror demersuri de informare sau justificare a întârzierii. CDE a aplicat sancțiunea disciplinară - mustrare.

Procurorul a contestat hotărârea, invocând volumul ridicat de muncă, precum și lipsa probării vinovăției și a legăturii de cauzalitate.

Consiliul Superior al Procurorilor a respins contestația, menținând hotărârea CDE. CSP a apreciat că invocarea volumului de muncă, în lipsa unor circumstanțe obiective concrete care să fi împiedicat efectuarea acțiunilor solicitate și care să fi fost aduse la cunoștința structurii competente, nu constituie, prin ea însăși, o justificare rezonabilă pentru o asemenea întârziere.

Totodată, CSP a reținut că legătura dintre conduita procurorului și întârzierea executării cererii trebuie apreciată prin raportare la obligațiile concrete care îi reveneau acestuia și la perioada de inactivitate constatată, nefiind condiționată de existența unui prejudiciu material concret. Durata nejustificată a inactivității și lipsa oricăror demersuri pentru executarea sau justificarea întârzierii au fost apreciate ca elemente relevante pentru stabilirea caracterului imputabil al conduitei.

În aprecierea gravității faptei, CSP a avut în vedere și faptul că neexecutarea în termen a unei cereri de asistență juridică internațională afectează îndeplinirea corespunzătoare a obligațiilor de cooperare judiciară internațională, precum și exigențele de promptitudine și diligență care îi revin procurorului în exercitarea atribuțiilor sale.

BIBLIOGRAFIE / JURISPRUDENȚĂ RELEVANTĂ

- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-395/2025 din 13.11.2025
- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-37/2026 din 28.01.2026
- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-86/2026 din 19.03.2026
- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-94/2026 din 31.03.2026

CAPITOLUL V. ART. 38 LIT. C) IMIXTIUNEA ȘI INTERVENȚIILE ILEGALE

TEXT LEGAL

În conformitate cu dispozițiile art. 38 lit. c) din Legea nr.3/2016, constituie abatere disciplinară imixtiunea ilegală în activitatea unui alt procuror sau intervențiile de orice natură pe lângă autorități, instituții sau funcționari, fie pentru soluționarea unor cereri, pretinderea sau acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale altor persoane, fie în scopul obținerii de foloase necuvenite.

Situația premisă

Abaterea disciplinară prevăzută la art. 38 lit. c) din Legea nr. 3/2016, prin cele două modalități normative alternative, protejează două valori fundamentale ale exercitării funcției de procuror: independența procesuală și integritatea profesională.

Principiul independenței procesuale, consacrat la art. 3 alin. (4) din Legea nr. 3/2016, presupune exercitarea atribuțiilor procesuale în mod independent și în limitele competențelor stabilite de lege. În acest context, procurorul trebuie să fie liber de orice influență sau intervenție nepermisă, care ar putea afecta modul în care un alt procuror își exercită atribuțiile și ia decizii în cauza aflată în gestiunea sa.

Totodată, exercitarea funcției presupune respectarea exigențelor de integritate și evitarea folosirii autorității, prestigiului sau prerogativelor funcției în scopul influențării deciziilor altor persoane sau autorități ori al promovării unor interese personale sau ale altor persoane. În acest sens, pct. 6.2.5 din Codul de etică al procurorilor stabilește că procurorul nu trebuie să folosească prerogativele funcției pentru a influența deciziile altor instituții sau persoane, atât din domeniul public, cât și din cel privat.

Prima variantă alternativă: - Imixtiunea ilegală în activitatea unui alt procuror**Latura obiectivă:**

Abaterea disciplinară prevăzută în această variantă normativă trebuie analizată sub două aspecte, respectiv:

- imixtiunea realizată de un alt procuror,
- imixtiunea realizată de procurorul ierarhic în activitatea procurorului din subordine.

În prima ipoteză, raportarea se va face doar la încălcarea principiului independenței procesuale, pe când, în cel de-al doilea caz, analiza se va face în baza raportului dintre controlul ierarhic și independența procesuală.

Intervenția poate avea forme diferite, în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei, inclusiv sub forma unor solicitări sau a unor presiuni exercitate în legătură cu modul de exercitare a atribuțiilor procesuale.

La aprecierea caracterului unei asemenea conduite urmează a fi avute în vedere natura și conținutul solicitării, contextul în care aceasta a fost formulată, raporturile dintre procurorii implicați, precum și celelalte circumstanțe relevante ale cauzei.

Pentru aprecierea existenței abaterii nu este necesar, în mod obligatoriu, ca procurorul vizat să fi dat curs solicitării sau ca rezultatul urmărit prin intervenție să se fi produs. Aceste împrejurări pot fi avute în vedere la evaluarea conduitei și a gravității acesteia.

În cazul în care intervenția provine de la un procuror ierarhic superior, raportul de autoritate existent între acesta și procurorul vizat poate constitui un element relevant în aprecierea caracterului și intensității intervenției.

Simpla existență a unui raport ierarhic nu determină, prin ea însăși, existența unei imixtiuni ilegale.

Delimitarea de exercitarea atribuțiilor ierarhice:

Exercitarea atribuțiilor de conducere și control ierarhic în limitele și condițiile stabilite de lege nu constituie, prin ea însăși, imixtiune ilegală.

În acest sens, indicațiile procurorului ierarhic superior, formulate în scris, în condițiile art. 51 alin. (3), art. 53¹ alin. (2) lit. j) din Codul de procedură penală și art. 13 alin. (3) din Legea nr. 3/2016, urmează a fi examinate prin prisma competențelor și condițiilor prevăzute de lege.

Atunci când intervenția are loc în afara cadrului legal sau depășește limitele atribuțiilor conferite procurorului ierarhic superior, se va analiza natura și circumstanțele acesteia, precum și măsura în care conduita respectivă poate afecta independența procesuală a procurorului vizat.

Urmarea produsă: Abaterea disciplinară, în această variantă normativă, este o abatere de pericol și nu de rezultat, întrucât pentru existența abaterii disciplinare nu este necesar ca imixtiunea să-și atingă scopul urmărit, fiind suficientă doar simpla intervenție.

Consecința acțiunii, care constituie latura obiectivă a abaterii disciplinare, constă în afectarea independenței procesuale a procurorului asupra căruia s-a exercitat intervenția.

Legătura de cauzalitate: Având în vedere caracterul de pericol al abaterii, legătura dintre acțiunea de imixtiune și atingerea adusă independenței procesuale rezultă din însăși natura conduitei, fără a fi necesară demonstrarea producerii unui rezultat material distinct. Pentru existența abaterii este suficient ca intervenția să aducă atingere independenței procesuale a procurorului, nefiind necesar ca aceasta să fi determinat efectiv modificarea conduitei profesionale ori a soluției adoptate de procurorul vizat.

Latura subiectivă:

Aprecierea formei de vinovăție se realizează prin raportare la conduita concretă a procurorului, la natura și conținutul intervenției, la contextul în care aceasta a avut loc și la celelalte circumstanțe relevante ale cauzei.

Imixtiunea ilegală în activitatea unui alt procuror poate fi examinată ca o abatere de pericol, în măsura în care constatarea acesteia nu este condiționată, în mod necesar, de producerea efectivă a rezultatului urmărit prin intervenție.

În acest sens, faptul că procurorul vizat nu a dat curs solicitării sau nu și-a modificat conduita procesuală nu exclude, prin el însuși, posibilitatea constatării abaterii.

În fiecare caz urmează a fi examinate, în baza probelor administrate, existența și caracterul intervenției, respectarea limitelor legale, legătura acesteia cu activitatea procesuală a procurorului vizat, precum și aptitudinea conduitei de a afecta independența procesuală a acestuia.

A doua variantă alternativă: Intervențiile pe lângă autorități, instituții sau funcționari**Latura obiectivă**

Latura obiectivă a abaterii disciplinare constă în intervenția unui procuror pe lângă autorități, instituții sau funcționari, în una dintre situațiile prevăzute de art. 38 lit. c) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură.

Intervenția poate avea forme diferite, iar caracterul și conținutul acesteia urmează a fi apreciate în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei.

Latura obiectivă a acestei abateri constă fie într-o *acțiune* (cerere, pretindere, acceptare expresă) a procurorului, constând într-o intervenție prin folosirea autorității date de funcția de procuror, fie într-o *inacțiune* (acceptare tacită), constând în rezolvarea intereselor personale sau ale altor persoane.

Latura obiectivă constă în folosirea funcției pentru:

- soluționarea unor cereri;
- pretinderea sau acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale altor persoane;
- obținerea de foloase necuvenite.

Pentru conturarea laturii obiective este necesar să se stabilească:

- existența unei intervenții sau a unei acceptări. Acestea trebuie să fie delimitate în concret, fiind stabilite circumstanțele în care s-au produs, data la care au avut loc și instituția, autoritatea sau funcționarul pe lângă care procurorul și-a folosit influența;

- faptul că, prin această intervenție sau acceptare, procurorul a urmărit: soluționarea unor cereri (caz în care trebuie identificate în concret care sunt cererile); rezolvarea unor interese personale sau ale altor persoane (caz în care se vor stabili în concret care sunt aceste interese); sau obținerea de foloase necuvenite (caz în care se va stabili în concret care sunt acestea);

- faptul că pentru intervenția sau acceptarea unui tratament favorabil procurorul s-a folosit de autoritatea funcției.

Nu este relevant pentru existența laturii obiective dacă intervenția a avut la bază o presiune care ar putea conduce la o constrângere psihică asupra persoanei față de care se exercită influența sau a constat într-o simplă rugămintă. Simpla folosire a autorității funcției pentru obținerea unui tratament favorabil este suficientă.

La aprecierea conduitei urmează a fi avute în vedere, după caz, natura și conținutul demersului, persoana sau instituția căreia i-a fost adresat, circumstanțele și contextul în care a avut loc intervenția, poziția procurorului, precum și scopul urmărit.

Nu este necesar ca intervenția să îmbrace o anumită formă sau să fie însoțită de o amenințare ori de o presiune explicită. Forma concretă a demersului constituie, însă, un element relevant pentru aprecierea conduitei în ansamblul circumstanțelor cauzei.

Simpla adresare a unei cereri, solicitări sau rugăminți către o autoritate, instituție ori către un funcționar nu este suficientă, prin ea însăși, pentru constatarea abaterii.

De asemenea, caracterul insistent sau neinsistent al solicitării, forma în care aceasta a fost exprimată și eventualul raport de autoritate ori de influență dintre persoanele implicate pot constitui elemente relevante pentru aprecierea conduitei, fără a reprezenta, în mod necesar, condiții distincte ale abaterii.

Consecința produsă și legătura de cauzalitate:

Consecința produsă: Și în această variantă normativă, abaterea disciplinară este una de pericol și nu de rezultat. Chiar dacă tratamentul favorabil nu s-a produs, este suficientă intervenția sau acceptarea propunerii de către procuror de a beneficia de un astfel de tratament ca urmare a autorității funcției pe care o deține. Conduita ilicită a procurorului de a se folosi de autoritatea funcției este de natură să ofere temei pentru a fi considerată drept o persoană pretabilă comiterii unor abuzuri, cu consecința afectării imaginii procuraturii și a încrederii în justiție.

Legătura de cauzalitate: Având în vedere caracterul de pericol al abaterii, legătura dintre conduita procurorului și urmarea imediată rezultă din însăși natura faptei, fără a fi necesară demonstrarea obținerii efective a tratamentului favorabil. Este suficient ca intervenția procurorului sau acceptarea propunerii de a beneficia de un tratament favorabil, prin folosirea autorității funcției, să fie de natură să aducă atingere valorilor sociale protejate prin norma disciplinară.

Latura subiectivă: Vinovăția, în cazul acestei abateri disciplinare, poate lua forma intenției directe (procurorul a prevăzut rezultatul faptei sale și l-a urmărit) sau, după caz, indirecte (procurorul a prevăzut rezultatul faptei sale și, deși nu l-a urmărit, l-a acceptat). Abaterea disciplinară, în această variantă normativă, nu poate fi săvârșită decât cu intenție, neglijența gravă fiind exclusă.

Examen jurisprudențial național

CDE Speța 1

Într-o speță, Colegiul de disciplină și etică a examinat acțiunea disciplinară formulată de Inspekția procurorilor împotriva unui procuror din Procuratura pentru

Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, căruia i s-a imputat săvârșirea abaterilor disciplinare prevăzute de art. 38 lit. a), c), e) și f) din Legea nr. 3/2016.

Inspekția procurorilor a susținut că procurorul a transmis o scrisoare adresată mai multor instituții de stat, inclusiv Judecătoriei Chișinău, prin care ar fi intervenit nejustificat în examinarea demersurilor privind prelungirea arestului preventiv al inculpaților X și Y, deși nu făcea parte din grupul procurorilor desemnați să susțină acuzarea în cauză. S-a apreciat că această adresare a constituit o imixtiune în înfăptuirea justiției, determinând completul de judecată să formuleze declarații de abținere.

Colegiul a constatat, însă, că nu au fost demonstrate criterii obiective pentru calificarea acțiunilor procurorului drept imixtiune în justiție și nici existența unei legături între conduita acestuia și o perturbare gravă a activității instanței. Deși completul de judecată s-a abținut ulterior, acesta a soluționat mai întâi demersurile privind măsura preventivă, iar atât demersurile, cât și cererile de abținere au fost examinate cu celeritate, fără întreruperea procesului penal.

Standarde europene

- Avizul CCPE nr. 16 (2021): Conceptul de independență al procurorilor cuprinde independența lor față de influențele politice și independența lor internă față de superiorii ierarhici.²⁶

- Avizul CCPE nr. 13 (2018): pct. III – Independența procurorilor.²⁷

- Avizul CCPE nr. 9 (2014): Procurorii sunt conștienți de pericolele corupției și nici nu solicită, nici nu acceptă favoruri sau alte beneficii neadecvate care le-ar putea afecta funcțiile.²⁸

BIBLIOGRAFIE / JURISPRUDENȚĂ RELEVANTĂ

- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-39/2026 din 28.01.2026
- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-281/2025 din 13.08.2025

²⁶ Avizul nr. 16 (2021) al CCPE privind implicațiile deciziilor instanțelor internaționale și ale organismelor de tratat asupra independenței practice a procurorilor. Versiunea în limba română: <https://rm.coe.int/opinion-no-16-2021-romanian/1680a50f32>

²⁷ Avizul nr. 13 (2018) al CCPE privind independența, responsabilitatea și etica procurorilor. Versiunea în limba română: <https://rm.coe.int/opinion-13-ccpe-2018-2ro-avizul-ccpe-nr-13-2018-independenta-responsab/1680931a7c>

²⁸ Avizul nr. 9 (2014) al CCPE privind normele și principiile europene referitoare la procurori (Carta de la Roma). Versiunea în limba română: <https://rm.coe.int/16807482b3>

CAPITOLUL VI. ART. 38 LIT. D) ÎMPIEDICAREA ACTIVITĂȚII INSPECȚIEI PROCURORILOR

TEXT LEGAL

În conformitate cu dispozițiile art. 38 lit. d) din Legea nr.3/2016, constituie abatere disciplinară împiedicarea intenționată, prin orice mijloace, a activității Inspecției procurorilor.

Situația-premisă

Abaterea disciplinară poate fi analizată în contextul exercitării de către Inspecția procurorilor a atribuțiilor sale legale, inclusiv în cadrul verificărilor efectuate în temeiul Legii nr. 3/2016 și al actelor normative aplicabile.

Pentru încadrarea unei conduite în prevederile art. 38 lit. d), urmează să fie identificată activitatea concretă a Inspecției procurorilor care a fost vizată, precum și conduita prin care procurorul ar fi împiedicat desfășurarea acesteia.

Nu orice dificultate, întârziere, neclaritate sau neexecutare a unei solicitări formulate de inspector constituie, prin ea însăși, o împiedicare în sensul acestei norme. Aprecierea se realizează în raport cu circumstanțele concrete ale cauzei și cu natura conduitei imputate.

Latura obiectivă

Elementul material constă într-o conduită a procurorului care, prin natura și circumstanțele sale concrete, împiedică activitatea Inspecției procurorilor.

Sintagma „prin orice mijloace” indică posibilitatea manifestării conduitei în forme diferite, fără ca norma să stabilească o modalitate unică de realizare a acesteia.

În funcție de circumstanțele concrete ale cauzei, pot prezenta relevanță, după caz:

- refuzul nejustificat de a permite accesul la informații, documente sau materiale necesare desfășurării unei verificări;
- refuzul de a furniza informațiile solicitate în cadrul competențelor legale ale Inspecției;
- ascunderea, sustragerea ori disimularea unor documente sau materiale relevante pentru verificare;
- prezentarea intenționată a unor informații false sau denaturate, în măsura în care această conduită împiedică activitatea Inspecției;
- alte acțiuni sau inacțiuni care, în circumstanțele concrete ale cauzei, au ca rezultat împiedicarea activității Inspecției.

Enumerarea este orientativă și nu limitează modalitățile prin care abaterea se poate manifesta.

Împiedicarea poate fi realizată printr-o acțiune sau, după caz, printr-o inacțiune.

În cazul inacțiunii, simpla omisiune de a răspunde unei solicitări sau simpla întârziere în furnizarea unui răspuns nu sunt suficiente, prin ele însele, pentru constatarea abaterii.

Urmează să fie examinat, după caz:

- dacă exista obligația de a întreprinde acțiunea solicitată;
- dacă solicitarea Inspecției a fost formulată în limitele competențelor sale normative;
- natura și durata omisiunii;
- circumstanțele în care aceasta a avut loc;
- măsura în care conduita respectivă a împiedicat activitatea Inspecției.

Prin urmare, lipsa răspunsului nu trebuie calificată automat drept „refuz tacit”. Caracterul conduitei urmează a fi apreciat în raport cu toate circumstanțele cauzei.

Pentru constatarea abaterii disciplinare este necesară individualizarea conduitei imputate procurorului.

În acest sens, urmează să fie stabilite, după caz:

1. activitatea concretă desfășurată de Inspekția procurorilor;
2. solicitarea, acțiunea sau demersul concret al inspectorului;
3. conduita concretă imputată procurorului;
4. momentul și circumstanțele în care aceasta s-a produs;
5. modalitatea în care conduita a împiedicat activitatea Inspekției;
6. caracterul intenționat al conduitei;
7. probele care confirmă elementele respective.

O asemenea individualizare permite delimitarea dintre o simplă neexecutare, întârziere sau dificultate în desfășurarea verificării și o conduită care întrunește elementele constitutive ale abaterii prevăzute de art. 38 lit. d).

Consecința produsă și legătura de cauzalitate:

Consecința produsă: constă în afectarea bunei funcționări a activității de inspekție, care, prin atribuțiile de verificare și control conferite de lege și actele normative ale organelor de autoadministrare, are un rol decisiv în îmbunătățirea performanței organizaționale a unităților de procuratură, precum și a performanței individuale a procurorilor.

Legătura de cauzalitate: Pentru stabilirea acestui element constitutiv al abaterii disciplinare este necesar să fie dovedită legătura dintre fapta ilicită de împiedicare a activității de inspekție și urmarea imediată.

Latura subiectivă

Caracterul intenționat al împiedicării constituie un element expres al normei prevăzute la art. 38 lit. d). Această abatere disciplinară se săvârșește întotdeauna cu intenție. Noțiunea de „împiedicare”, folosită de legiuitor în conținutul abaterii disciplinare, sugerează o acțiune conștientă și intenționată.

Raportarea conduitei la activitatea Inspekției

Pentru aplicarea art. 38 lit. d) este necesar ca acțiunea sau inacțiunea imputată să fie examinată în raport cu activitatea concretă a Inspekției procurorilor.

Urmează să fie apreciat dacă, prin conduita respectivă, activitatea Inspekției a fost efectiv împiedicată sau dacă, în circumstanțele concrete ale cauzei, conduita a fost de natură să împiedice desfășurarea acesteia.

În același timp, simpla existență a unei dificultăți sau întârzieri în activitatea Inspekției procurorilor nu este suficientă pentru constatarea abaterii disciplinare, fiind necesar să se stabilească faptul că aceasta a fost determinată de o conduită concretă și intenționată a procurorului, de natură să împiedice desfășurarea activității Inspekției.

Examen jurisprudențial național

Speța 1

Într-o cauză examinată de Consiliul Superior al Procurorilor, în cadrul unei verificări a activității unui procuror, Inspekția procurorilor a solicitat prezentarea materialelor aflate în gestiunea acestuia și nesoluționate la acel moment. Solicitățile au fost formulate în repetate rânduri, inclusiv de către conducerea procuraturii.

În cadrul verificării, reprezentanții Inspekției procurorilor s-au deplasat, la două date distincte, în biroul de serviciu al procurorului, în vederea efectuării controlului și a identificării materialelor solicitate. Accesul în birou nu le-a fost permis, procurorul blocând ușa din interior.

Ulterior, în cadrul verificărilor, au fost identificate mai multe materiale care nu fuseseră prezentate Inspekției, inclusiv procese penale soluționate în temeiul art. 274 din Codul de procedură penală și care nu fuseseră transmise în cancelaria procuraturii. De asemenea, în privința unor cauze penale au fost constatate neconcordanțe între materialele existente și datele din registrele de evidență.

În raport cu aceste circumstanțe, Inspecția procurorilor a apreciat că neprezentarea materialelor solicitate, coroborată cu refuzul accesului reprezentanților Inspecției în biroul de serviciu, a fost de natură să împiedice desfășurarea verificării.

Colegiul de disciplină și etică a reținut, printre alte abateri, existența abaterii disciplinare prevăzute de art. 38 lit. d) din Legea nr. 3/2016 și a aplicat sancțiunea disciplinară a eliberării din funcția de procuror.

Examinând contestația, Consiliul Superior al Procurorilor a menținut concluzia privind existența abaterii prevăzute de art. 38 lit. d).

Aprecierea Consiliului nu s-a întemeiat exclusiv pe neprezentarea materialelor solicitate, ci pe ansamblul împrejurărilor constatate în cadrul verificării, inclusiv refuzul accesului reprezentanților Inspecției în biroul de serviciu și existența unor materiale care nu fuseseră prezentate.

Prin urmare, în aprecierea unei conduite prin prisma art. 38 lit. d), prezintă importanță natura și circumstanțele concrete ale acesteia, precum și modul în care conduita respectivă a procurorului s-a raportat la activitatea de verificare desfășurată de Inspecție.

Reper jurisprudențial!

Neexecutarea unei solicitări a Inspecției, analizată în mod izolat, nu este suficientă pentru a concluziona asupra existenței abaterii prevăzute de art. 38 lit. d). Urmează să fie examinate natura solicitării, conduita concretă a procurorului, circumstanțele în care aceasta s-a manifestat și caracterul intenționat al conduitei de împiedicare a activității Inspecției.

BIBLIOGRAFIE / JURISPRUDENȚĂ RELEVANTĂ

- Hotărârea CSP nr. 1-338/2024 din 09.10.2024

CAPITOLUL VII. ART. 38 LIT. E¹) ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE

TEXT LEGAL

În conformitate cu dispozițiile art. 38 lit. e¹) din Legea nr.3/2016, constituie abatere disciplinară săvârșirea, în cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu, a unor acțiuni sau inacțiuni prin care, cu intenție ori din neglijență gravă, au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale ale unor persoane fizice sau juridice, garantate de Constituția Republicii Moldova și de tratatele internaționale cu privire la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte.

Situația premisă

Aceasta presupune identificarea dispozițiilor constituționale și a dispozițiilor tratatelor internaționale cu privire la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte, ale căror prevederi au fost încălcate prin acțiunea sau inacțiunea procurorului, cu afectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale unor persoane fizice sau juridice.

Trebuie menționat că dispoziția normativă sau, după caz, jurisprudența care face obiectul încălcării drepturilor și libertăților fundamentale ale unor persoane fizice sau juridice, trebuie individualizată în mod concret.

Notă: În cazul antrenării răspunderii disciplinare, ca și în cazul răspunderii penale, nu sunt permise analogii, prezumții sau interpretări cu caracter de generalitate (de exemplu: nu se poate reține, la modul general, că procurorul nu respectă prevederile constituționale sau prevederile tratatelor internaționale cu privire la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte, ci este necesar să se stabilească în concret care prevedere (punct, articol, aliniat, paragraf, literă) nu a fost respectată și momentul, din activitatea procurorului, în care nu a respectat-o).

Latura obiectivă: Această abatere prezintă anumite elemente de similitudine cu obligațiile prevăzute de art.6 alin.(3) lit. a) și c) din Legea nr. 3/2016, potrivit căroră „Procurorul este obligat: a) să-și îndeplinească obligațiile de serviciu în conformitate cu Constituția, jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului, legislația Republicii Moldova și cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte; c) să asigure respectarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului în exercitarea atribuțiilor sale”.

Pentru existența laturii obiective este necesar să se constate în concret:

- în exercitarea căror atribuții de serviciu a acționat sau a omis să acționeze procurorul (stabilirea circumstanțelor și a momentului în care a avut loc conduita respectivă);
- care au fost acțiunile sau inacțiunile procurorului care au determinat încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale unor persoane fizice sau juridice, garantate de Constituția Republicii Moldova și de tratatele internaționale privind drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte;
- în ce au constat acțiunile sau inacțiunile procurorului (nerespectarea dispozițiilor legale, neaplicarea acestora, abuzul în funcție). În cazul în care se reține că acțiunea sau inacțiunea procurorului constă în nerespectarea dispozițiilor legale sau neaplicarea acestora, este necesar să se analizeze dacă acestea sunt rezultatul unui raționament logico-juridic de interpretare a legii sau de apreciere a probelor (ipoteză care pune în discuție independența procesuală a procurorului), ori dacă sunt consecința unor încălcări grave ale legii, a denaturării probelor sau a necunoașterii legii (ipoteză care atrage răspunderea disciplinară a acestuia);
- care drepturi și libertăți fundamentale au fost încălcate.

Latura obiectivă a prezentei abateri disciplinare, după cum rezultă din textul legii, poate îmbrăca atât forma acțiunii, cât și cea a inacțiunii.

Sub forma acțiunii: latura obiectivă se realizează prin emiterea unei soluții nemotivate, prin acțiunea de tortură, de tratament inuman sau degradant, prin falsificarea probelor etc.

Prin inacțiune pot fi întrunite: neaudierea unei părți sau a unui martor, nerespectarea dreptului la interpret, neasigurarea efectivă a dreptului la apărare etc.

Aplicarea răspunderii disciplinare pentru faptele enunțate *supra* nu înlătură alte forme de răspundere a procurorului.

Latura obiectivă a prezentei abateri disciplinare include în calitate de semn și timpul săvârșirii abaterii, și anume „în cadrul exercitării de către procuror a atribuțiilor de serviciu”. Astfel, răspunderea nu poate fi aplicată în baza art. 38 lit. e¹⁾ din Legea nr. 3/2016, dacă încălcarea comisă de procuror nu este săvârșită în cadrul exercitării de către acesta a atribuțiilor de serviciu.

Noțiunea „în cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu” nu se confundă cu noțiunea mai largă „în cadrul îndeplinirii obligațiilor de serviciu” (n.a. – *aceasta din urmă o include pe prima și presupune îndeplinirea și a altor sarcini relevante pentru activitatea și funcționarea Procuraturii*).

Consecința produsă și legătura de cauzalitate:

Existența unei urmări prejudiciabile poate rezulta din însăși natura încălcării, atunci când conduita procurorului produce o restrângere directă și evidentă a dreptului vizat, menținerea nejustificată în stare de reținere, împiedicarea ieșirii din țară după revocarea măsurii preventive, audierea fără asigurarea interpretului. În aceste ipoteze nu este necesară dovedirea distinctă a unui prejudiciu patrimonial; reperul este standardul CtEDO în materia art. 5 din Convenție, potrivit căruia orice privare de libertate trebuie să respecte strict cerințele de legalitate și de diligență procedurală, întârzierile nejustificate ale autorităților ar putea conduce, prin ele însele, la încălcarea Convenției.

De regulă, urmarea rezultă din consecințe juridice ori patrimoniale concrete suferite de persoana vizată, un reper normativ fiind art. 2007 alin. (1) lit. c) din Codul civil, privind răspunderea statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile sau inacțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii ori ale instanțelor de judecată. Constatarea încălcării printr-o hotărâre CtEDO sau printr-o hotărâre irevocabilă a instanței naționale, cu obligarea statului la plata de despăgubiri, constituie un indicator obiectiv al gravității, fără a suplini, însă, analiza celorlalte elemente constitutive, în special a formei de vinovăție.

Lipsa unui prejudiciu patrimonial cuantificabil nu echivalează cu lipsa urmării prejudiciabile, după cum calificarea conduitei drept eroare administrativă nu poate fi reținută atunci când efectele asupra unui drept fundamental s-au produs în concret (a se vedea Speța 1 din prezentul capitol). Altfel spus, atunci când încălcarea este una evidentă și dincolo de orice dubiu, existența unei hotărâri judiciare de încasare a prejudiciului în favoarea persoanei vătămate în condițiile art.2007 Cod civil sau, după caz, a unei Hotărâri sau Decizii a CEDO cu privire la soluționarea amiabilă a cauzei, nu sunt necesare.

Latura subiectivă În conformitate cu practica și literatura de specialitate din Republicii Moldova, vinovăția se manifestă sub două forme, și anume: intenția și neglijența gravă.

Abaterea disciplinară se săvârșește fie cu intenție, fie din neglijență gravă. Formele vinovăției sunt definite de art. 38¹ din Legea nr.3/2016.

Examen jurisprudențial național

Speța - 1

Un procuror care conducea urmărirea penală a pus sub învinuire în contumacie o persoană și a dispus căutarea acesteia. La reținerea persoanei, procurorul nu i-a adus la cunoștință învinuirea și nu a audiat-o în aceeași zi, contrar art. 282 alin. (1) și (4) din Codul de procedură penală, acțiunile procesuale fiind efectuate abia a doua zi. După identificarea

autorului real al infracțiunii, procurorul a depășit termenul legal de 15 zile prevăzut de art. 290 alin. (1) din Codul de procedură penală pentru dispunerea scoaterii de sub urmărire penală. În plus, deși a emis ordonanța de revocare a măsurii preventive a obligării de a nu părăsi țara, nu a asigurat transmiterea acesteia în timp util organelor de frontieră, fapt ce a dus la refuzarea ieșirii din țară a persoanei ulterior revocării, cauzându-i prejudicii materiale și morale.

CDE a dispus inițial încetarea procedurii, apreciind că circumstanțele obiective, zi de sărbătoare legală, lipsă din localitate, deficiențe interinstituționale exclud răspunderea disciplinară. Consiliul a casat această hotărâre, constatând că procurorul a acționat cu neglijență gravă într-o succesiune de omisiuni care au încălcat dreptul la libertate și la siguranță, și dreptul la liberă circulație, garantate de Constituție și de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, și a aplicat sancțiunea disciplinară a mustrării, în temeiul art. 38 lit. e¹⁾ din Legea nr. 3/2016.

Jurisprudența recentă CtEDO

Hotărârea CtEDO din 15.04.2025 în cauza *Bădescu și alții c. României*: Curtea a stabilit că independența judecătorilor/procurorilor nu este absolută și merge mână în mână cu principiul răspunderii judiciare. Magistrații specializați în drept penal cu vechime în magistratură sunt ținuti la un standard mai înalt de cunoaștere a standardelor procedurale.²⁹

BIBLIOGRAFIE / JURISPRUDENȚĂ RELEVANTĂ

- Hotărârea CSP nr. 1-85/2026 din 19.03.2026

²⁹ CtEDO, *Bădescu și alții c. României*, hotărârea din 15 aprilie 2025. Textul hotărârii în baza de date HUDOC: <https://hudoc.echr.coe.int>

CAPITOLUL VIII. ART. 38 LIT. F) ATITUDINEA NEDEMNĂ

TEXT LEGAL

În conformitate cu prevederile art.38 lit.f) din Legea nr.3/2016, constituie abatere disciplinară atitudinea nedemnă, manifestări sau mod de viață care aduc atingere onoarei, integrității, probității profesionale sau prestigiului Procuraturii.

Prin **„atitudine nedemnă”**, a unui procuror se înțelege o conduită incompatibilă cu exigențele de demnitate, decență, corectitudine și probitate pe care le impune statutul acestei funcții. O asemenea conduită poate îmbrăca, după caz, forma unui comportament agresiv, ofensator sau intimidant, a utilizării unui limbaj injurios, a umilirii ori denigrării altor persoane sau a altor manifestări de natură să afecteze prestigiul funcției și încrederea în autoritatea procurorului. Totodată, nu orice comportament nepolitic, neadecvat sau neplăcut poate fi calificat, în mod automat, drept „atitudine nedemnă” și, prin urmare, drept abatere disciplinară. Pentru angajarea răspunderii disciplinare este necesară identificarea unui nivel de gravitate suficient pentru a depăși simpla impolitețe sau lipsă de tact și pentru a deveni incompatibil cu statutul și demnitatea funcției de procuror.

Pot fi considerate **„atitudini nedemne”**: exprimarea unor păreri ofensatoare cu privire la pregătirea profesională a unor colegi; folosirea unui ton ridicat, ostil, autoritar în adresa unor participanți la proces; adresarea unor cuvinte necenzurate sau descalificante la adresa participanților la proces etc.

Înalta Curte de Casație și Justiție din România, prin Decizia nr. 21 din 01.02.2021 a statuat că prin *atitudine nedemnă* se înțeleg comportamentele contrare obligațiilor impuse magistratului de a avea relații bazate pe respect și bună-credință, de a manifesta o conduită decentă și civilizată, de a da dovadă de calm, răbdare și politețe în relațiile de serviciu, așa cum rezultă din dispozițiile art.4 alin.(1) și art.90 alin.(2) din Legea nr.303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor.

Noțiunea de **„manifestare”** este mai largă decât „atitudinea”. Ea poate include o acțiune sau o conduită exteriorizată prin: cuvinte; gesturi; comportament; comunicări; acțiuni publice; comportament în relația cu colegii, participanții la proces sau alte persoane/în spațiul public ori on-line; acțiunile sau inacțiunile adiacente sau în conexitate cu faptele infracționale sau contravenționale; manifestările de corupție așa cum acestea sunt definite de Legea integrității nr.82/2017 (cu excepția situațiilor în care manifestările au fost constatate în rezultatul procedurii de testare a integrității profesionale în condițiile Legii nr.325/2013).

Prin urmare, nu este necesar ca atitudinea nedemnă sau, după caz, manifestarea imputată să fie săvârșită nemijlocit în cadrul exercitării atribuțiilor procesuale ale procurorului. Totuși, în situația în care fapta este comisă în afara exercitării funcției, calificarea acesteia drept abatere disciplinară presupune demonstrarea relevanței sale pentru statutul profesional al procurorului și a aptitudinii conduitei respective de a afecta demnitatea funcției, prestigiul instituției sau încrederea publicului în autoritatea procurorului.

Sintagma **„mod de viață”** nu trebuie înțeleasă o faptă singulară, ci un ansamblu de comportamente care, prin repetare și continuitate, relevă un anumit tipar comportamental al procurorului.

Prin urmare, pentru această modalitate este necesar, de regulă, să fie stabilite: caracterul repetat al faptelor; durata conduitei; caracterul relativ constant al comportamentului; aptitudinea acestui comportament de a afecta valorile protejate.

În consecință, o singură faptă gravă poate constitui „atitudine nedemnă” sau „manifestare”, dar nu trebuie calificată automat drept „mod de viață”.

Prin **„onoare profesională”** se înțelege reputația și respectabilitatea de care se bucură procurorul în considerarea funcției exercitate.

Onoarea poate fi afectată prin conduite care proiectează asupra procurorului imaginea unei persoane incompatibile cu standardele de integritate, corectitudine și demnitate impuse profesiei.

Probitatea profesională presupune un standard ridicat de corectitudine, onestitate, decență și comportament profesional.

Demnitatea funcției presupune ca procurorul să adopte o conduită care să nu compromită încrederea legitimă a societății în exercitarea funcției.

Aceasta include atât conduita profesională, cât și, în anumite circumstanțe, conduita extraprofesională.

Integritatea procurorului presupune conformarea conduitei sale unor standarde profesionale și etice ridicate, care derivă din natura și importanța funcției exercitate. Acestea includ, în principal: *corectitudinea; onestitatea; legalitatea; imparțialitatea; independența; probitatea; loialitatea față de funcția publică.*

În acest context, integritatea are un domeniu mai larg și nu trebuie confundată exclusiv cu integritatea în sensul legislației anticorupție.

În cazul integrității, analiza trebuie să urmărească dacă fapta:

- compromite încrederea în corectitudinea procurorului;
- creează aparența unui comportament incompatibil cu funcția;
- pune sub semnul întrebării imparțialitatea sau corectitudinea acestuia;
- demonstrează o conduită incompatibilă cu statutul profesional.

În acest context, prezintă relevanță și situațiile în care procurorul este vizat într-o cauză penală, contravențională sau civilă.

Prestigiul Procuraturii reprezintă încrederea publică în: *independența instituției; imparțialitatea procurorilor; integritatea corpului de procurori; profesionalismul acestora; respectarea legii.*

Această valoare are un caracter instituțional. Pentru a reține atingerea prestigiului Procuraturii trebuie analizat:

- caracterul public al conduitei;
- poziția și nivelul funcției ocupate de procuror;
- natura și gravitatea faptei;
- împrejurările concrete în care aceasta a fost săvârșită;
- gradul de vizibilitate și expunere publică a conduitei;
- impactul acesteia asupra percepției publice;
- aptitudinea conduitei de a diminua încrederea publicului în Procuratură și în exercitarea funcției de procuror.

Întrunirea tuturor acestor condiționalități nu este obligatorie.

Elementele constitutive ale abaterii disciplinare:

Obiectul juridic:

Obiectul juridic îl constituie relațiile sociale privind: demnitatea funcției de procuror; onoarea profesională; integritatea; probitatea profesională; prestigiul Procuraturii; încrederea publicului în Procuratură.

Latura obiectivă:

Latura obiectivă presupune existența cumulativă a următoarelor elemente:

• Existența unei conduite concrete, care se manifestă sub una dintre formele prevăzute de lege: *atitudine nedemnă; manifestare care aduce atingere onoarei, integrității, probității profesionale sau prestigiului Procuraturii; mod de viață care aduce atingere onoarei, integrității, probității profesionale sau prestigiului Procuraturii;*

• Caracterul nedemn al conduitei, adică trebuie să fie de natură să prejudicieze drepturile, valorile și libertăților persoanei fizice sau juridice;

• Manifestarea sau modul de viață trebuie să fie incompatibile cu: regulile de decență; bună-cuviință; moralitate; standardele profesionale; regulile deontologice; statutul și demnitatea

funcției de procuror. În această din urmă situație, trebuie identificată cel puțin una dintre următoarele valori afectate: *onoarea; integritatea; probitatea profesională; prestigiul Procuraturii (nu este exclusă situația în care valorile enunțate supra să fie afectate și prin atitudine nedemnă).*

În situația în care fapta are loc în timpul serviciului, legătura dintre conduita procurorului și statutul său profesional este, de regulă, directă.

Atunci când fapta are loc în mediul privat, trebuie demonstrată legătura dintre acesta și statutul profesional.

Conduita trebuie să atingă un nivel de gravitate suficient pentru a justifica răspunderea disciplinară.

Exemple orientative (listă neexhaustivă):

- conduită agresivă (limbaj, violențe fizice) a procurorului de natură a contraria sau indigna opinia publică;
- frecventarea unor locuri cunoscute ca având o reputație îndoielnică;
- legături cu persoane care au reputație publică grav afectată (infractori notorii, interlopi etc);
- implicarea în controverse publice;
- denigrarea unor persoane;
- desfășurarea unor activități care pot crea îndoieli cu privire la seriozitatea, independența, imparțialitatea sau integritatea procurorului;
- consum exagerat de alcool și/sau consumul de substanțe narcotice, psihotrope sau alte substanțe interzise;
- șantajarea unor persoane, acționarea în calitate de recuperator;
- manifestări publice sau exprimarea unor opinii pe rețelele de socializare, inclusiv cu depășirea obligației de rezervă (cu conotații discriminatorii de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, cultură, sex, orientare sexuală, opinie etc);
- apariția procurorului în clipuri publicitare sau electorale;
- apariția în reviste pentru adulți, cu conținut susceptibil să afecteze imaginea publică a acestuia etc.

Acestea sunt exemple orientative de conduite susceptibile de a ridica probleme din perspectiva integrității și demnității funcției de procuror, iar nu categorii care atrag în mod automat răspunderea disciplinară.

Nu orice conflict interpersonal, critică, opinie nepopulară, eroare de exprimare, conduită privată, postare pe rețelele de socializare, neînțelegere profesională, încălcare minoră a normelor de etichetă sau manifestare a unui comportament neconvențional constituie automat „atitudine nedemnă”. Pentru angajarea răspunderii disciplinare, trebuie demonstrat pragul disciplinar de gravitate.

Această delimitare este necesară pentru a preveni o interpretare și aplicare excesiv de largă a normei disciplinare, evitând calificarea drept abatere a unor conduite care, prin natura sau gravitatea lor, nu ating pragul necesar pentru angajarea răspunderii. Totodată, o asemenea abordare contribuie la previzibilitatea normei și a răspunderii disciplinare, permițând procurorului să anticipeze, într-o măsură rezonabilă, care conduite sunt susceptibile să atragă consecințe disciplinare.

Consecința produsă și legătura de cauzalitate:

Consecința produsă: În cazul *atitudinii nedemne*, consecința constă în prejudicierea drepturilor, valorilor și libertăților persoanei fizice sau juridice. Consecințele enumerate, după caz, se pot răsfrânge asupra onoarei, integrității, probității profesionale sau prestigiului Procuraturii.

În cazul *manifestărilor sau al modului de viață*, pentru a putea fi reținută o abatere disciplinară este necesară existența unei urmări grave. O asemenea urmare poate consta, pe de o parte, în

discreditarea imaginii Procuraturii în ansamblu, ca sistem și serviciu public chemat să apere ordinea de drept, de natură să diminueze încrederea cetățenilor în această instituție și, pe de altă parte, în afectarea prestigiului funcției de procuror, prin atingerea adusă onoarei, integrității și probității profesionale.

Prestigiul funcției presupune respectarea unor standarde ridicate de conduită, menite să asigure și să consolideze respectul și încrederea publicului în activitatea desfășurată de procurori. În acest sens, diminuarea încrederii cetățenilor în integritatea și corectitudinea procurorilor nu reprezintă o consecință pur formală, ci poate produce efecte sociale semnificative, întrucât încrederea publică constituie un element esențial pentru exercitarea efectivă și credibilă a funcției de procuror și pentru autoritatea Procuraturii ca instituție..

Legătura de cauzalitate: Angajarea răspunderii disciplinare este supusă cerinței îndeplinirii cumulative a condițiilor generale referitoare la faptă, vinovăție și legătura de cauzalitate între fapta ilicită și rezultatul produs, iar în ceea ce privește vinovăția aceasta trebuie constatată în mod cert, pe baza probatoriului administrat în cauză.

Latura subiectivă:

Forma de vinovăție ce caracterizează această abatere disciplinară este cea a intenției.

În cazul acestei abateri disciplinare, neglijența gravă nu poate reprezenta o formă de vinovăție.

Raportarea la cauzele penale - prezumția de nevinovăție

În situația în care conduita procurorului constituie și obiectul unei proceduri penale, examinarea aspectelor disciplinare trebuie realizată cu respectarea prezumției de nevinovăție, iar procedura disciplinară întemeiată pe art.38 lit.f) nu poate fi utilizată pentru a stabili, în locul instanței penale, faptul că procurorul a săvârșit infracțiunea imputată.

În acest caz, Inspecția procurorilor trebuie să distingă între:

a) acuzația privind săvârșirea unei infracțiuni, a cărei existență și vinovăție se stabilesc în cadrul procedurii penale;

și

b) conduita concretă a procurorului, care poate fi analizată, în condițiile legii, ca faptă disciplinară autonomă.

Astfel, referitor la cea de-a doua situație, Inspecția procurorilor poate analiza: *conduita procurorului; comportamentul acestuia; împrejurările obiective; efectul conduitei asupra prestigiului Procuraturii; încălcarea obligațiilor profesionale autonome*, fără a afirma că procurorul este vinovat penal.

Prin urmare, art. 38 lit. f) nu poate fi utilizat pentru a transforma simpla acuzație penală într-o abatere disciplinară. Aplicarea acestei norme este justificată numai în măsura în care, independent de stabilirea răspunderii penale, sunt probate acțiuni sau inacțiuni concrete ale procurorului care, prin natura și gravitatea lor, constituie o conduită incompatibilă cu statutul de procuror sau/și cu onoare, integritatea, probitatea profesională sau prestigiul Procuraturii. În acest sens, Inspecția procurorilor poate examina conduita procurorului doar în măsura în care aceasta poate fi individualizată ca faptă disciplinară autonomă, distinctă de simpla acuzație penală și întemeiată pe încălcarea unor obligații profesionale sau deontologice.

Examen jurisprudențial național

Speța 1

Într-o cauză disciplinară, procurorului i-a fost imputată hărțuirea sexuală a unei studente repartizate pentru efectuarea stagiului profesional. În urma examinării circumstanțelor, Inspecția procurorilor a constatat existența unei atitudini nedemne, manifestată atât prin comportament verbal, cât și prin comportament fizic.

Sub aspect verbal, conduita procurorului s-a concretizat în adresarea unor întrebări cu subtext sexual și formularea unor referiri la aspectul fizic și corpul stagiarei, depășind limitele unei comunicări profesionale adecvate. Sub aspect fizic, conduita a constat în ridicarea unui fir de păr de pe maioul stagiarei și apropierea fizică nesolicitată, manifestări incompatibile cu limitele de conduită impuse de raportul profesional dintre procuror și stagiară.

Speța 2

Într-o cauză disciplinară, unui procuror din cadrul unei procuraturi raionale i s-a imputat că, după ce, în cadrul unei ședințe de judecată privind o cerere de reabilitare judecătorească, a susținut o poziție favorabilă condamnatului, ar fi pretins și primit ulterior de la acesta o sumă de bani în schimbul neatacării cu recurs a încheierii judecătorești. În legătură cu aceste fapte, Procurorul General interimar a dispus pornirea urmăririi penale și, concomitent, a sesizat Consiliul, în temeiul art. 34 alin. (4) din Legea nr. 3/2016.

Procurorul a pledat nevinovat, invocând faptul că ar fi fost provocat de denunțator și susținând că aplicarea sancțiunii disciplinare în lipsa unei sentințe de condamnare ar contaveni prezumției de nevinovăție.

CSP a respins această apărare, reținând că nu își poate atribui competențele instanței penale și că aprecierea vinovăției disciplinare nu poate anticipa constatările organelor judiciare. În același timp, Consiliul a delimitat cele două planuri ale răspunderii. Astfel, reproșul disciplinar nu a vizat pretinderea sau primirea banilor, fapte care constituiau obiectul acuzației penale și în privința cărora procurorul beneficia de prezumția de nevinovăție, ci omisiunea acestuia de a denunța în mod corespunzător situația de influență necorespunzătoare.

Din propriile declarații ale procurorului rezulta că acesta a purtat discuții cu denunțatorul în afara procesului judiciar și că i-ar fi fost propusă oferirea unei sume de bani. Cu toate acestea, procurorul nu a depus, în termenul de trei zile lucrătoare, denunțul scris adresat Procurorului General, astfel cum impuneau normele aplicabile, inclusiv Regulamentul cu privire la evidența cazurilor de influență necorespunzătoare, art. 18 alin. (1) din Legea nr. 82/2017 și art. 7 alin. (2) din Legea nr. 325/2013. În aceste condiții, răspunderea disciplinară a fost întemeiată nu pe faptul penal pretins, ci pe o omisiune concretă și autonomă a procurorului, constând în neîndeplinirea obligației de raportare. Consiliul a reținut încălcarea principiului integrității, prevăzut la pct. 6.3.1, 6.3.2 și 6.3.6 din Codul de etică, consecința imediată constând în deteriorarea încrederii și a respectului față de funcția de procuror.

Ulterior, CSP a admis contestația din alte motive decât cele expuse, a casat hotărârea CDE exclusiv în partea încadrării disciplinare și a constatat elementele abaterii prevăzute de art. 38 lit. f), menținând sancțiunea eliberării din funcția de procuror. ***Acțiunea în contencios administrativ împotriva hotărârii CSP a fost ulterior declarată inadmisibilă de Curtea Supremă de Justiție pe temei procedural, fără examinarea fondului.***

Raportul cu art. 38 lit. f¹) și lit. a) - Specialia generalibus derogant

Art. 38 lit. f) constituie o normă specială în raport cu art. 38 lit. a), raportat la art. 6 alin. (3) lit. d) teza a doua din Legea nr. 3/2016. Astfel, atunci când conduita procurorului constă în atitudini nedemne, manifestări sau un mod de viață care aduc atingere onoarei, integrității, probității profesionale ori prestigiului Procuraturii, fapta se încadrează în dispozițiile art. 38 lit. f), fără a fi necesară reținerea concomitentă a

abaterii generale prevăzute la art. 38 lit. a), în virtutea principiului lex specialis derogat legi generali.

Standarde europene

• Principiile de la Bangalore: judecătorul/procurorul se va strădui să adopte o conduită, atât în instanță, cât și în afara acesteia, care să câștige și să mențină încrederea publicului.³⁰

• Avizul nr.13(2018) CCPE: etica este definită ca un set de linii directoare care conține norme de conduită, pe care procurorul le interiorizează și le aplică în vederea asigurării bunei administrări a justiției.³¹

• Declarația de la Bordeaux (2009): Principalii actori în administrarea justiției trebuie să manifeste permanent onoarea și demnitatea profesiei și să se comporte în toate situațiile într-un mod demn de funcția pe care o exercită.³²

• Cauza Baka vs Ungaria (CtEDO, 23.06.2016): Este firesc ca judecătorii să fie supuși unor limitări mai stricte ale libertății lor de exprimare decât persoanele particulare. Aceasta nu înseamnă că există o interdicție generală a judecătorilor de a se pronunța în chestiuni de interes public.³³

BIBLIOGRAFIE / JURISPRUDENȚĂ RELEVANTĂ

- ▶ Codul de etică al procurorilor, aprobat prin Hotărârea AGP nr. 4/2016
- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-413/2025 din 04.12.2025
- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-96/2026 din 02.04.2026
- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-439/2025 din 23.12.2025
- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-359/2025 din 09.10.2025
- ▶ Hotărârea CSP nr.1-305/2024 din 26.09.2024
- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-38/2026 din 28.01.2026
- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-177/2026 din 22.06.2026
- ▶ Hotărârea CDE nr. 3-52/24 din 13.12.2024

³⁰ Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, adoptate la Haga la 25–26 noiembrie 2002 și avizate prin Rezoluția 2006/23 a Consiliului Economic și Social al ONU:

https://www.unodc.org/documents/corruption/publications/unodc_commentary-e.pdf

³¹ Avizul nr. 13 (2018) al CCPE privind independența, responsabilitatea și etica procurorilor. Versiunea în limba română: <https://rm.coe.int/opinion-13-ccpe-2018-2ro-avizul-ccpe-nr-13-2018-independententa-responsab/1680931a7c>

³² Avizul nr. 4 (2009) al CCPE și Avizul nr. 12 (2009) al CCJE privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică (Declarația de la Bordeaux). Versiunea în limba română: <https://rm.coe.int/168074768d>

³³ CtEDO, Baka c. Ungariei [MC], nr. 20261/12, hotărârea din 23 iunie 2016. Textul hotărârii în baza de date HUDOC: <https://hudoc.echr.coe.int>

CAPITOLUL IX. ART. 38 LIT. F¹⁾ ÎNCĂLCAREA CODULUI DE ETICĂ

TEXT LEGAL

Încălcarea Codului de etică al procurorilor (aprobat prin Hotărârea AGP nr. 4/2016).

Situația premisă

OSCE/ODIHR, în *Recomandările privind independența sistemului judiciar și răspunderea magistraților* („Recomandările de la Varșovia”, 2023), subliniază necesitatea delimitării dintre greșeala profesională sau eroarea de judecată și abaterea disciplinară. O eroare profesională, o apreciere juridică discutabilă sau o eroare de judecată nu ar trebui, prin ea însăși, să fie confundată cu o abatere disciplinară și să atragă răspunderea disciplinară.

Criteriul esențial de delimitare îl constituie gravitatea faptei comise. Pentru a constitui abatere disciplinară, comportamentul necorespunzător trebuie să fie grav și flagrant, manifestat într-un mod ce nu poate fi interpretat doar ca o nerespectare a standardelor profesionale înscrise în Codul de etică.

Distincția dintre răspunderea deontologică și cea disciplinară se poate face doar la nivelul consecințelor produse, luându-se în considerare și circumstanțele în care a fost comisă încălcarea standardului de conduită.

Abaterea disciplinară incriminată la art. 38 lit. f¹⁾ nu poate exista, de principiu, în mod individual.

Ori de câte ori conduita imputată corespunde în mod expres unei abateri disciplinare prevăzute de o altă literă a art. 38, încadrarea juridică trebuie realizată în temeiul normei speciale, în aplicarea principiului *specialia generalibus derogant*. Într-o asemenea situație, norma specială prevalează asupra dispoziției cu caracter general, întrucât aceasta reglementează în mod specific conduita respectivă.

În schimb, în cazul în care fapta nu este reglementată în mod expres de o altă literă a art. 38, iar conduita întrunește condițiile prevăzute de norma cu caracter general, încadrarea juridică urmează a fi realizată în temeiul art. 38 lit. f¹⁾.

Latura obiectivă:

Latura obiectivă a prezentei abateri disciplinare constă în încălcarea, prin acțiune sau inacțiune, a principiilor prevăzute de pct.6 din Codul de etică al procurorilor, în particular: supremației legii; independenței; integrității; imparțialității; profesionalismului; colegialității; transparenței; confidențialității; corectitudinii.

Explicația detaliată și o analiză mai profundă a fiecărui principiu enunțat *supra* este făcută în *Comentariul codului de etică al procurorului*³⁴.

Subliniem că respectivele principii au un caracter exhaustiv.

Principiul 6.2 - Independența (interdicția activității politice)

Standardul prevăzut la subpct. 6.2.6 din Codul de etică instituie în sarcina procurorului obligația de a păstra o conduită incompatibilă cu implicarea politică. Astfel, procurorului îi este interzis să facă parte din partide, mișcări sau formațiuni social-politice ori să desfășoare activități cu caracter politic, precum și activități care, deși nu au caracter politic, urmăresc sau promovează schimbarea orânduirii politice existente. Totodată, norma impune procurorului să nu își exprime sau să își manifeste convingerile politice în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

Latura obiectivă a abaterii disciplinare poate fi realizată prin trei modalități distincte de manifestare: (1) înscrierea procurorului într-un partid/mișcare/formațiune social-politică; (2) desfășurarea unor activități cu caracter politic; (3) exprimarea/manifestarea deschisă a convingerilor politice.

³⁴ <https://csp.md/sites/default/files/inline-files/Ghid%20de%20etica%20coperta%20web%20pages.pdf>

Exprimarea convingerilor politice constă în comunicarea verbală a gândurilor, ideilor, opiniilor politice. Manifestarea poate consta în gesturi sau acțiuni care, prin natura lor, sunt asociate cu o orientare politică (afișarea de insigne de partid, participarea la mitinguri etc.).

Principiul 6.3 - Integritate

• 6.3.4 – Interdicția de a oferi consultații juridice: Noțiunea de „consultație juridică” este complexă și presupune, de regulă, precizarea temeiurilor juridice, explicarea conținutului acțiunii sau căii de atac, precum și formularea unor recomandări cu privire la apărările ori mijloacele juridice care pot fi invocate. În schimb, simplul fapt că procurorul îndrumă o persoană să-și angajeze un avocat nu constituie consultație juridică.

• 6.3.5 – Interdicția de a face promisiuni cu privire la deciziile pe care urmează să le adopte procurorul. Pentru constatarea unei asemenea conduite, este necesar să se stabilească dacă promisiunile se referă la măsuri sau soluții concrete din dosarele aflate pe rolul procurorului.

Speța

Într-o cauză soluționată de CDE, autorii sesizării afirmă că procurorul (vecin de bloc) oferă consultații juridice. S-a stabilit că: (1) acordarea de consultații propriului soț nu poate fi calificată ca abatere disciplinară; (2) nu s-au confirmat nici alegațiile privind utilizarea automobilului de serviciu în interes personal.

Principiul 6.4 - Imparțialitatea

Prezintă interes sbpct. 6.4.2: Să rămână liber de orice relații, subiectivism sau părtinire, care afectează, sau pot fi percepute ca afectând capacitatea de a decide independent.

Imparțialitatea se definește de regulă prin lipsa oricărei prejudecăți sau atitudini părtinitoare și poate fi analizată în diverse moduri (Wettstein c. Elveția, hotărârea din 21 decembrie 2000, definitivă din 21 martie 2001).

Imparțialitatea trebuie evaluată (cauza Micallef c. Maltei (GC), pct. 93):

- potrivit unui *demers subiectiv*, ținându-se seama de convingerea personală și comportamentul procurorului, adică dacă acesta a demonstrat părtinire sau prejudecăți personale în cauză;

- potrivit unui *demers obiectiv*, care constă în a stabili dacă procurorul a oferit suficiente garanții pentru a exclude orice îndoială legitimă cu privire la imparțialitatea sa.

Delimitarea dintre imparțialitatea subiectivă și imparțialitatea obiectivă nu este una absolută. Deși cele două dimensiuni presupun criterii de analiză distincte, acestea se află într-o relație strânsă. Astfel, nu numai conduita concretă a procurorului poate genera, din perspectiva unui observator extern, îndoieli obiectiv justificate cu privire la imparțialitatea sa - aspect care ține de demersul obiectiv -, ci și convingerile, atitudinile sau opiniile personale ale acestuia pot fi relevante pentru aprecierea imparțialității subiective. În situațiile în care este dificil să fie administrate probe directe care să răstoarne prezumția de imparțialitate subiectivă a procurorului, analiza imparțialității obiective dobândește o importanță deosebită. În acest caz, esențial este să se stabilească dacă există împrejurări verificabile care, privite din perspectiva unui observator rezonabil și obiectiv, sunt de natură să genereze îndoieli legitime și obiectiv justificate cu privire la imparțialitatea procurorului. (cauza Micallef c. Maltei (MC), pct. 95 și 10).

Latura obiectivă: nerespectarea normelor privind incompatibilitățile și interdicțiile aplicabile procurorilor.

Principiul 6.5 - Profesionalismul

- 6.5.1 – Nerespectarea competențelor profesionale;
- 6.5.2 – Lipsa perfecționării profesionale continue;
- 6.5.3 – Gestionarea iresponsabilă a resurselor;

- 6.5.4-6.5.5 – Comportamentul irespectuos față de participanți la proces;
- 6.5.6 – Nerespectarea ținutei profesionale (roba la ședințe de judecată).

Speța 1

CDE: procurorul nu s-a prezentat la serviciu în mod repetat fără a justifica absența, încălcând principiul profesionalismului.

Speța 2

CSP: procurorul a admis absențe multiple la ședințele de judecată. Inspekția a reținut că nu pot fi luate în considerare argumentele privind îmbolnăvirile copiilor, deoarece pe parcurs nu s-au prezentat certificate medicale.

Principiul 6.6 - Colegialitatea

6.6.2 – Comentarii publice privind activitatea altor procurori: afirmațiile trebuie să fie făcute într-un context public, ajungând la cunoștința mai multor persoane; să vizeze activitatea profesională a altor procurori; să fie ofensatoare, denigratoare sau discriminatorii.

6.6.4 – Atitudine ireverențioasă în raportul ierarhic. Nu poate fi calificat drept atitudine ireverențioasă refuzul de a executa o indicație vădit ilegală (art. 13 alin.(4) din Legea 3/2016).

6.6.5 – Conflicte la serviciu: trebuie stabilită existența efectivă a conflictului și conduita concretă a procurorului, inclusiv măsura în care aceasta a contribuit la apariția, escaladarea sau menținerea conflictului și dacă procurorul a avut un rol determinant în declanșarea acestuia.

Speța

CDE a constatat că un procuror a încălcat principiul colegialității prin opiniile exprimate în cadrul unei conferințe de presă, afectând reputația profesională a unui alt procuror. Întrebarea crucială a vizat aplicarea principiului dublei incriminări între lit. f) și lit. f¹). S-a reținut că, în speță, lit. f) este norma specială și a prevalat.

Principiul 6.6¹ - Transparența

6.6¹.7 – Transparența privind averea și conflictele de interese: norma specială care prevalează este art. 38 lit. g) (integritate instituțională).

Speța Inspekția a examinat divulgarea de informații dintr-o anchetă penală. S-a stabilit că potrivit Legii nr.148/2023, informațiile comunicate publicului nu aveau caracter confidențial. Sub aspectul laturii subiective, nu s-a identificat forma de vinovăție cerută de lege. CDE a susținut concluziile Inspekției.

Principiul 6.7 - Confidențialitate + Principiul 6.8 - Corectitudinea**Principiul 6.8 - Spețe relevante:****Speța 1**

Procurorului i s-a imputat utilizarea unor expresii injurioase în spațiul public, faptele făcând obiectul unei proceduri penale/contravenționale. Colegiul de disciplină și etică a încetat procedura disciplinară, apreciind că probele administrate nu întrunesc standardul necesar pentru constatarea abaterii disciplinare, aplicând principiul *in dubio pro reo*. În calea de atac, CSP a casat hotărârea Colegiului și a constatat existența abaterii disciplinare, reținând că ansamblul probelor administrate este suficient pentru a demonstra o conduită

incompatibilă cu statutul procurorului și de natură să aducă atingere prestigiului Procuraturii.

Speța 2

O activistă civică l-a provocat pe procuror în sala de judecată, adresându-i comentarii critice referitoare la mama decedată și efectuând filmări neconsimțite. Procurorul a răspuns „închide gura” și a încercat să acopere camera telefonului. Inspecția a decis încetarea procedurii disciplinare pe motivul lipsei temeiului, argumentând că: (a) reacția procurorului a survenit în urma unei provocări prelungite și a unei agresiuni verbale cu tente extrem de personale; (b) cauza *Nicula contra Finlandei* (CtEDO): funcționarii publici trebuie să beneficieze de încrederea publicului fără a fi perturbați în mod necorespunzător; (c) sancționarea reacțiilor provocate care nu depășesc gradul de severitate rațional poate descuraja exercitarea corespunzătoare a atribuțiilor.

Consecința produsă și legătura cauzală:

Consecința produsă constă în încălcarea principiilor reglementate în Codul de etică, care generează afectarea încrederii și respectului opiniei publice în activitatea Procuraturii și în actul de justiție, precum și încălcarea art. 6 par. 1 CEDO. Consecința imediată a acțiunilor ce formează elementul material al abaterii disciplinare constă în afectarea încrederii opiniei publice în independența procurorului și a actului de justiție în general, precum și afectarea imaginii Procuraturii ca instituție publică, al cărei rol constituțional este de a contribui la înfăptuirea justiției, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului prin intermediul procedurilor penale și al altor proceduri prevăzute de lege.

Legătura de cauzalitate: angajarea răspunderii disciplinare este supusă cerinței îndeplinirii cumulative a condițiilor generale referitoare la faptă, vinovăție și legătura de cauzalitate între fapta ilicită și rezultatul produs, iar în ceea ce privește vinovăția, aceasta trebuie constatată în mod cert, pe baza probatoriului administrat în cauză.

Latura subiectivă

Forma de vinovăție ce caracterizează această abatere disciplinară este cea a **intenției**, cu excepția situațiilor în care procurorului i se incriminează încălcarea subpct.6.1.1 și 6.1.4 din cod, cazuri în care abaterea disciplinară poate fi săvârșită și **cu neglijență gravă**.

Neglijența gravă **nu** poate reprezenta o formă de vinovăție întrucât, procurorul, odată cu intrarea în profesie, cunoaște și acceptă restricțiile și obligațiile impuse de statutul profesional, astfel încât, orice abatere de la standardele Codului de etică reprezintă o acțiune conștientă ale cărei consecințe fie că sunt dorite, fie că sunt admise de către procuror.

BIBLIOGRAFIE / JURISPRUDENȚĂ RELEVANTĂ

- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-96/2026 din 02.04.2026
- ▶ Hotărârea CSP nr. 1-346/2025 din 02.10.2025

CAPITOLUL X. ART. 38 LIT. G) ÎNCĂLCAREA OBLIGAȚIEI DE INTEGRITATE INSTITUȚIONALĂ

TEXT LEGAL

Încălcarea obligației prevăzute la art.7 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale - agenții publici au obligația să nu admită manifestări de corupție.

Situația premisă

Art. 38 lit.g) din Legea nr.3/2016 califică drept abatere disciplinară: „încălcarea obligației prevăzute la art.7 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale”.

Prin natura sa, această normă reprezintă o normă disciplinară de trimitere, întrucât conținutul obligației, a cărei încălcare este sancționată, nu este descris integral în Legea nr.3/2016, ci este preluat dintr-un alt act normativ – art.7 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325/2013.

Potrivit normei de trimitere, agentul public are obligația: „să nu admită manifestări de corupție”. Legea integrității nr.82/2017 definește manifestările de corupție prin raportare la: *actele de corupție (art. 44); actele conexe actelor de corupție (art. 45); faptele coruptibile (art. 46).*

Legea nr.325/2013 mai prevede, la art.7 alin.(2) lit.b), obligația agentului public de a denunța imediat organelor competente orice tentativă de a fi implicat în acțiunile prevăzute la lit.a).

Raportând prevederile art.38 lit.g) din Legea nr.3/2016 la normele legale menționate *supra*, rezultă că abaterea disciplinară este incidentă în măsura în care încălcarea obligației prevăzute de art.7 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325/2013 este stabilită în cadrul și prin mecanismele prevăzute de această lege, în special în cadrul procedurii de testare a integrității profesionale. Atunci când conduita imputată rezultă dintr-o cauză penală și nu dintr-o procedură de testare a integrității profesionale efectuată în condițiile Legii nr.325/2013, această normă nu poate fi aplicată automat prin simpla calificare a faptei ca act de corupție.

Dacă procurorul este investigat penal, de exemplu pentru săvârșirea unei fapte de corupere pasivă (art.324 CP), iar procedura disciplinară este inițiată în legătură cu aceeași conduită, încadrarea juridică a faptei în temeiul art. 38 lit. g) din Legea nr. 3/2016 nu este justificată, în lipsa condițiilor specifice de aplicare a acestei norme. Această concluzie nu rezultă doar din necesitatea respectării prezumției de nevinovăție, ci, în primul rând, din caracterul de normă de trimitere al art. 38 lit. g). Aplicarea sa presupune existența unei încălcări a obligației prevăzute la art. 7 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 325/2013, constatată prin mecanismele și în cadrul procedurii instituite de această lege, în special prin procedura de testare a integrității profesionale.

În asemenea situații, conduita procurorului urmează a fi analizată, după caz, prin prisma altor temeuri disciplinare prevăzute de art.38 din Legea nr. 3/2016, cu respectarea prezumției de nevinovăție și fără substituirea procedurii disciplinare procedurii penale.

Elementele constitutive ale abaterii disciplinare:

Obiectul juridic:

Obiectul juridic special al abaterii îl constituie relațiile sociale privind: integritatea instituțională; integritatea profesională a agentului public; prevenirea manifestărilor de corupție; exercitarea funcției publice în interesul public; credibilitatea entității publice; încrederea publicului în exercitarea legală și integră a funcției.

Latura obiectivă:

Latura obiectivă a abaterii este constituită din:

- existența unei proceduri de evaluare a integrității instituționale în condițiile Legii nr.325/2013;

- includerea agentului public în sfera evaluării/testării, după caz;
- efectuarea unui test de integritate profesională în condițiile legii, atunci când acesta este instrumentul prin care este constatată conduita;

- existența unei manifestări de corupție în cadrul testului;
- încălcarea obligației prevăzute la art. 7 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 325/2013;
- constatarea rezultatului negativ al testării, potrivit mecanismului prevăzut de lege;
- existența unei legături între conduita agentului public și încălcarea obligației de a nu admite manifestări de corupție.

Consecința produsă și legătura de cauzalitate.

Consecința produsă: În această perspectivă, urmarea prejudiciabilă este una specifică mecanismului de integritate, manifestat prin constatarea unui comportament incompatibil cu integritatea profesională în cadrul testului legal efectuat. În acest caz, nu este necesar un prejudiciu material. Este suficientă încălcarea obligației legale constatată în cadrul procedurii speciale.

Legătura de cauzalitate: Este important de demonstrat că comportamentul procurorului a avut un impact direct asupra manifestării corupției, contribuind la perpetuarea acestora sau la crearea unui mediu propice pentru corupție.

Latura subiectivă:

Latura subiectivă a abaterii disciplinare prevăzute la art. 38 lit.g) din Legea nr.3/2016 constă în vinovăția procurorului în raport cu încălcarea obligației de a nu admite manifestări de corupție, prevăzută la art. 7 alin.(2) lit. a) din Legea nr.325/2013.

Stabilirea formei vinovăției se realizează în conformitate cu art.38¹ din Legea nr.3/2016 și trebuie raportată la circumstanțele concrete în care a fost efectuat testul de integritate profesională, la natura manifestării de corupție, la conduita procurorului și la posibilitatea reală a acestuia de a respinge sau evita conduita incompatibilă cu obligația legală de integritate.

Abaterea este săvârșită cu intenție atunci când procurorul, în cadrul testului, încalcă în mod conștient obligația de a nu admite manifestări de corupție, își dă seama de urmarea prejudiciabilă a conduitei sale și urmărește sau admite survenirea acesteia. În acest caz, trebuie stabilit că procurorul a înțeles caracterul conduitei sale, a avut posibilitatea reală de a o respinge și, cu toate acestea, a acceptat sau a urmărit adoptarea conduitei contrară obligației de integritate.

Abaterea este săvârșită cu neglijență gravă atunci când procurorul admite încălcarea obligației de integritate fără a-și da seama de eventuala urmare prejudiciabilă, deși putea și trebuia să o prevadă, ori consideră în mod neîntemeiat că aceasta nu se va produce. În acest caz, lipsa de previziune trebuie să fie, potrivit art. 38¹ alin. (2), inexplicabilă din perspectiva unui profesionist în domeniul dreptului și să nu poată fi justificată prin particularitățile concrete ale situației.

Întrucât rezultatul negativ al testului de integritate profesională constată încălcarea obligației de integritate, acesta nu este suficient, prin el însuși, pentru stabilirea formei vinovăției. Forma vinovăției trebuie determinată distinct, pe baza circumstanțelor concrete ale testului și a conduitei procurorului.

Standarde europene

- Recomandarea nr. R (2000)10 a Comitetului de Miniștri privind codurile de conduită pentru funcționarii publici;³⁵

³⁵ Recomandarea nr. R (2000) 10 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind codurile de conduită pentru funcționarii publici: <https://rm.coe.int/16805e2e52>

- Avizul CCPE nr. 9 (2014): Procurorii sunt conștienți de pericolele corupției și nici nu solicită, nici nu acceptă favoruri sau alte beneficii neadecvate.³⁶
- Legea nr.158/2007 pentru ratificarea Convenției ONU împotriva corupției;³⁷
- Legea nr.157/2007 pentru ratificarea Protocolului adițional la Convenția penală privind corupția;³⁸
- Legea nr.542/2003 pentru ratificarea Convenției civile privind corupția.³⁹

NOTA FINALĂ

Ghidul reflectă stadiul legislației și al practicii disciplinare la data elaborării sale și va fi actualizat periodic, pentru a ține seama de evoluțiile normative, jurisprudențiale, precum și de bunele practici internaționale relevante.

Prezentul Ghid are caracter orientativ și recomandator. Orientările enunțate nu limitează competența discreționară a Inspecției procurorilor sau a Colegiului de disciplină și etică în examinarea cazurilor individuale.

³⁶ Avizul nr. 9 (2014) al CCPE privind normele și principiile europene referitoare la procurori (Carta de la Roma). Versiunea în limba română: <https://rm.coe.int/16807482b3>

³⁷ Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, ratificată prin Legea nr. 158/2007.

³⁸ Protocolul adițional la Convenția penală privind corupția, adoptat la Strasbourg la 15 mai 2003, ratificat prin Legea nr. 157/2007.

³⁹ Convenția civilă privind corupția, adoptată la Strasbourg la 4 noiembrie 1999, ratificată prin Legea nr. 542/2003.